

KESK
KONNA
ÕIGUSE
KESKUS

Raielubade andmise vaidlused kohtupraktikas aastatel 2020–2023

Õiguslik analüüs

Koostajad:

Kärt Vaarmari
Marilin Palts

Mai 2024

Sisukord

Kokkuvõte	3
Metsateatis kui haldusakt ja selle menetluse nõuded	4
Looduskaitsete piirangutega arvestamine raielubade andmisel	5
Raiete mõjuhindamise kohustus	6
1. Metsateatis kui haldusakt ja sellele kohalduvad haldusmenetluse nõuded	7
1.1. Metsateatis kui haldusakt	7
1.2. Metsateatise andmise vorm ja põhjendamiskohustus	8
1.3. Õigusaktide nõuetele vastavuse kontroll	13
1.4. Kaalutusõigus raielubade andmise otsustamisel	14
1.5. Teabe kogumise kohustus – uurimisprintsip	15
1.6. Avalikkuse kaasamine	16
1.7. Metsateatise registreerimine ehk raieloa andmine automatiseeritud menetluses... ..	18
2. Looduskaitsete piirangutega arvestamine raielubade üle otsustamisel.....	20
2.1. Kaitsealuste liikide kaitse	20
2.1.1. Metsise kaitse väljaspool püsielupaiku	20
2.1.2. Kanakulli kaitse kaitsealal	22
2.1.3. LKS § 55 isendikaitse sätete kohaldamine	22
2.1.4. Kõrvaltingimuste seadmine metsateatises.....	25
2.1.5. Loodusväärtuste kohta info kogumise kohustus	26
2.2. Rohevõrgustik	28
2.3. Veekaitsevöönd ja kalda piiranguvöönd	30
3. Raiete keskkonnamõju hindamine	33
3.1. Keskkonnamõju hindamise kohustus	33
3.2. Natura hindamise kohustus	35
3.3. Kumulatiivse mõju hindamine	36
Lisa 1: Kasutatud kohtulahendite loetelu.....	38

Kokkuvõte

Käesoleva kohtupraktika analüüsi koostas SA Keskkonnaõiguse Keskus (KÕK) poolt Päästame Eesti Metsad MTÜ tellimisel.

Analüüsi eesmärgiks oli uurida ja anda ülevaade, kas ja kuidas on muutunud õiguslik lähenemine raielubade andmise otsustamisele kohtupraktikas aastatel 2020-2023 ehk viimase nelja aasta jooksul.

Sellest perioodist kaardistati analüüsi tarbeks üle 100 lahendi, millest suurem osa on alama astme kohtute määrused, ent mitukümmend lahendit on sisulised lahendid ehk kohtuotsused. Sisulist laadi küsimusi on kohtud sageli käsitlenud ka esialgse õiguskaitse määrustes. Kaardistatud ja analüüsis kasutatud lahendite loetelu on analüüsi lisas 1.

Vaadeldud lahendid puudutavad suures ulatuses **halduskohtumenetluse küsimusi** – nt on kohtud lahendanud küsimust, kas metsateatise üldse saab kohtus vaidlustada (kaebeõigus), vaidlustamise tähtaega (kaebetähtaega), metsateatise kehtivuse peatamist kohtuvaidluse ajaks (esialgne õiguskaitse), kes ja kuidas peab tõendama võimalikku loodusväärtuste kahjustamist jmt. Kuna siinse analüüsi lähteülesandeks oli olulisemate sisuküsimuste käsitlemine, siis halduskohtumenetluse teemasid analüüsis põhjalikumalt ei käsitleta. Üldiste järeldustena võib nende osas välja tuua järgmist:

- Riigikohtu praktikast tulenevalt on kinnitust leidnud, et metsateatis on haldusakt, mida saab halduskohtus vaidlustada.
- Metsateatise vaidlustamiseks on tavapärasest pikem kaebetähtaeg – kohtupraktikas on loetud lubatavaks teatise vaidlustamine kolme kuu jooksul pärast selle avaldamist metsaregistris.
- Keskkonnaühendustel on metsateatiste vaidlustamiseks laiendatud kaebeõigus.

2023. a kujunes kohtupraktikas välja seisukoht, et Riigimetsa Majandamise Keskust (RMK) tuleb käsitleda menetluses analoogselt haldusorganiga ja tema menetluskulud ei kuulu väljamõistmisele; 2023. a lõpus asus Riigikohus seisukohale, et RMK-d ei saa kaasata kolmanda isikuna metsateatise puudutavatesse kohtuvaidlustesse, vaid tegemist on haldusorganiga, kel puudub iseseisev kohtumenetluses osalemise õigus.

Sisulistest küsimustest, mida kohtud on puudutanud, on analüüsis käsitletud järgmisi teemasid:

- 1) metsateatise kui haldusakti andmise haldusmenetlus – kaalutlemis- ja põhjendamiskohustus, automaatmenetluse lubatavus, raiete nõuetelevastavuse kontroll vastavalt metsaseadusele, menetluse avalikkuse kaasamise kohustus;
- 2) looduskaitsete piirangutega arvestamine raielubade andmisel: kaitsealuste liikide elupaigad, rohevõrgustik, veekaitsevöönd ning ranna ja kalda piiranguvöönd;
- 3) raiete mõju hindamise kohustus, sh KMH algatamise ja Natura hindamise kohustus.

Analüüsi koostasid SA Keskkonnaõiguse Keskuse õigusekspert Kärt Vaarmari (analüüsi põhiautor) ja jurist Marilin Palts (kohtulahendite kaardistus).

Teemade käsitlemisel on võetud esmalt eesmärgiks anda ülevaade, kuidas üht või teist küsimust on kohtupraktikas üldse käsitletud ja kas või kuidas on käsitlus ajas muutunud, sh kas on selgelt paika loksunud tõlgendusi või mitte. Kus asjakohane ja võimalik, on lisaks välja

toodud tõlgenduste erinevus varasemast või praegusest halduspraktikast. Samuti on välja toodud probleemkohad või lahendamata küsimused, mis vajaksid edasist tähelepanu haldus- või kohtupraktika ühtlustamisel. Põhjalikku õiguslikku hinnangut neile küsimustele ei ole analüüsi piiratud mahu tõttu antud.

Kokkuvõtvalt jõuti töö uurimisküsimustes järgmiste tulemusteni:

Metsateatis kui haldusakt ja selle menetluse nõuded

Metsateatise õiguslik iseloom on metsaseaduses (MS) läbi aastate olnud erinev: 1998. a metsaseaduses ei olnud metsateatis luba, vaid teavitav dokument, 2004. a vastu võetud metsaseaduse muudatustega muudeti metsateatis aga raie teostamise loa taotluseks ja (pärast kinnitamist) raieloaks – ilma keskkonnateenistuse lubava märketa metsateatisele ei olnud raie tegemine lubatud. 2013. a vastu võetud MS muudatustega (mis jõustusid 1.01.14) muudeti metsateatiste menetlemise korda selliselt, et metsateatis tuli Keskkonnaametile kui pädevale asutusele küll esitada, ent Keskkonnaamet ei pidanud teatist enam lubava märkega tagastama, vaid pidi otsustama metsateatise registreerimise või sellest keeldumise (juhul, kui kavandatud tegevus ei vastanud õigusaktide nõuetele).

Metsateatise olemuse ja nimetuse muutumine võib olla põhjuseks, miks halduspraktikas mõnikord arvatakse, et metsateatis on lihtsalt teatis, mille registreerimine on pigem formaalne ning mida ei pea põhjendama. Kohtupraktikas on selgelt kinnitust leidnud, et **metsateatis on haldusakt, mis peab vastama haldusakti nõuetele.**

Vaidluse all on olnud ka küsimus, kas metsateatise andmisel saab ja tuleb kaaluda erinevaid huve, raiega avaldatavat mõju jm. Keskkonnaamet on olnud halduspraktikas püsivalt seisukohal, et kui raie ei ole otsesõnu vastuolus ühegi õigusnormiga, ei ole tal õigust metsateatise registreerimisest keelduda. Kohtupraktikas on leitud, et **KeA-l on kaalutusõigus, kui ta hindab kavandatud raiete vastavust õigusaktide nõuetele**; raie on vastuolus õigusakti nõuetega ka siis, kui raie tulemusena võib tekkida keskkonnaoht KeÜS § 10 mõttes (selleks ohuks on Riigikohtu hinnangul mh rohevõrgustiku säilimise, toimimise, terviklikkuse või sidususe oluline kahjustamine).

Ehkki haldusakti oluliseks nõudeks on ka selle kirjalik põhjendamine ja seejuures kaalutluste väljatoomine, **puudub kohtupraktikas selgus, kui põhjalikud peavad olema metsateatise põhjendused.** Levinud on praktika, et kohtud on lubanud KeA-l esitada põhjendusi ja selgitusi kohtumenetluse käigus ning kohtud on neid sageli aktsepteerinud (va ringkonnakohus asjas 3-21-1203).

Seejuures on kohtud olnud küllaltki järjekindlalt seisukohal, et automatiseeritud menetluse kasutamine raielubade andmisel ei ole iseenesest keelatud, st raielubade andmist automatiseeritud menetluses ei saa iseenesest pidada õigusvastaseks. Metsateatis peab ka sel juhul siiski vastama haldusakti nõuetele ja **automatiseeritud kontrollimine ei tohi konkreetsel juhul kaasa tuua raie õigusvastast lubamist.** Automatiseeritud menetluse kasutamine on kohtupraktikas loetud õigusvastaseks näiteks kohtuasjades, mil Natura alal metsateatise registreerimise menetluses ei viidud läbi Natura hindamist ja raie lubamisel rohevõrgustiku alal.

Riigikohtu 2023. [a lahendist kohtuasjas 3-21-979](#) tulenevad **selged juhised ka avalikkuse kaasamiseks metsateatise kui haldusakti menetlusse:**

- Enne metsateatise registreerimist tuleb teavitada laiemat avalikkust, kuna KeÜS § 28 lg 2 näeb ette avalikkuse teavitamise olulise keskkonnamõjuga otsuse tegemise menetlusest, ja antud asjas ei olnud välistatud oht rohevõrgustikule. Samuti tuleneb avalikkuse teavitamise kohustus vajadusest tagada keskkonnaühendustele tõhus kaebeõigus vastavalt Aarhusi konventsioonile ja KeÜS §-dele 30 ja 31. Kaebeõigus oleks illusoorne, kui keskkonnaühendustel poleks metsateatisest praktiliselt võimalik teada saada enne selle registreerimist, metsateatis võidakse realiseerida kiiresti ja metsa raiumine ei ole tagasi pööratav.
- Avalikkuse teavitamiseks piisaks sellest, kui metsateatise kohta oleks avaldatud teave nt Keskkonnaameti veebilehel või avalikkusele kättesaadavas infosüsteemis.
- Avalikkuse osalemisvõimalus peaks jääma 15 tööpäeva sisse, kuna õigusnormide kohaselt tuleb Keskkonnaametil otsustada metsateatise registreerimise ehk raie lubamise üle 15 tööpäeva jooksul. Avalikkusele piisavaks reageerimisajaks metsateatise menetluses on üldjuhul üks nädal või 10 päeva.

Looduskaitsete piirangutega arvestamine raielubade andmisel

Analüüsi peatükis 2 on käsitletud täpsemalt kohtupraktikat, mis võib keskkonnaohu piiritlemisel abiks olla. Kuna vaatluse all olnud lahendite ring oli piiratud konkreetse teemaga (raielubade vaidlustamine), siis ei ava analüüsi kindlasti kogu konteksti, vaid arvestada tuleks ka muude keskkonnaalaste lahenditega.

Kaitstavate liikidega arvestamise osas on raielubade andmist puudutavas kohtupraktikas (peamiselt esimese ja teise astme kohtute lahendites) põhjalikumalt käsitletud metsise ja kanakulli kaitset. Kohtupraktika pinnalt võib välja tuua järgmised järeldused:

- Kaitstava liigi elupaiga kaitset on alama astme kohtud lugenud olulisemaks kaitstaval alal kui väljaspool kaitstavaid alasid – II kategooria liigi puhul on lähtunud 50% kaitse alla võtmise tingimusest ja leitud, et väljaspool kaitstavaid alasid rakenduvad üksnes isendikaitse (looduskaitseeaduse (LKS) § 55) nõuded.
- Liigile avalduva mõju hindamise osas on kohtud lugenud piisavaks selgitused, mille Keskkonnaamet on esitanud kohtumenetluses, ehkki metsateatise menetluses mõjuhindamist praktikas ei tehta.
- Halduskohus on reeglina leidnud, et metsateatisele märgitud soovituslikud tingimused liikide kaitseks on piisavad ja neid ei ole vaja kehtestada kohustuslike tingimustena.
- Väljaspool kaitstavaid alasid peavad kohtud oluliseks LKS § 55 isendikaitse sätteid ja Riigikohtu seisukoha järgi ei pea LKS § 55 keelu tagamiseks olema metsateatise tingimusi kehtestatud. Tingimusi võib kehtestada, kui esineb keskkonnaoht.
- Ebaselge on LKS § 55 lõike 6¹ rakendamise (lindude häirimise keeld) mehhanism ja Riigikohus on küsinud selle kohta Euroopa Kohtult eelotsust.

Tulenevalt Riigikohtu lahendist kohtuasjas 3-21-979 on suurem selgus **rohevõrgustiku aladel raiete lubamise reeglite osas**:

- Metsa paiknemine rohevõrgustiku tuumalal iseenesest metsa raiumist, sh lageraiet ei välista.
- Planeerimiseeaduse (PlanS) § 6 p-st 17 tulenevalt on rohevõrgustiku eesmärk iseäranis eri tüüpi ökosüsteemide, sh erinevat tüüpi metsade, kui elupaikade

säilitamine, mitte pelgalt senise metsaala säilitamine loodusliku alana. Sellest PlanS sätetest nähtub mh, et seadusandja hinnangul ei ole Eestis elurikkuse kaitsmiseks piisavad kaitstavad loodusobjektid, sh Natura 2000 alad, vaid täiendavalt on tarvis neid ühendavat ja toetavat maastikuvormide võrgustikku.

- Rohevõrgustiku säilimise tingimused sõltuvad esmajoones riigi ja kohaliku omavalitsuse planeeringutest. Ent kui ÜP ei sätesta spetsiifilisi nõudeid rohevõrgustiku eripärast lähtudes, vaid raiepiirangud on seatud üksnes puhkealadele ja asula ümber ning on kantud üksnes inimese rekreatsiooni eesmärkidest, ei saa need tagada rohevõrgustiku kõigi elementide toimimist elurikkuse seisukohast. Sellisel juhul ei saa Keskkonnaamet jätta rohevõrgustikuga seonduvat hindamata.
- Raie lubatavuse lõplik ja igakülgne kontrollimine on MS § 41 lõikest 7 tulenevalt Keskkonnaameti pädevuses. Metsateatise menetluses tuleb Keskkonnaametil kaaluda erinevaid huve, sh tuleb vajadusel kaaluda huvi metsa majandada ja võimalikku olulist negatiivset mõju rohevõrgustiku eesmärkidele, arvestades konkreetseid asjaolusid.

Veekaitsevööndis ja kalda piiranguvööndis raiete tegemise osas ei ole kohtupraktikas võetud seisukohti, mis kehtivast õigusest tulenevaid piiranguid märkimisväärselt avaksid. Kohtud on lugenud põhjendatuks Keskkonnaameti poolt raie lubamise veekaitsevööndis, kuna veeseaduse (VeeS) § 119 p 2 kohaselt on Keskkonnaametil raie lubamiseks kaalutusõigus. Teiselt poolt on loetud põhjendatuks Keskkonnaameti poolt raie keelamine kalda piiranguvööndis, kui koos piirnevatel eraldistel tehtud raietega oleks lageraielank ületanud 2 ha (arvestades LKS § 37 lõikest 2 tulenevat keeldu).

Raiete mõjuhindamise kohustus

Keskkonnamõju hindamise ehk KMH kohustuse osas on alama astme kohtute praktikas väljendatud seisukohta, et kuna metsateatis ei ole tegevusluba KeHJS § 7 tähenduses, siis KMH algatamise kohustus puudub, välja arvatud 100 ha ja suurema pindalaga raadamise korral. KÕKi hinnangul on see seisukoht küsitav ja väärriks kindlasti edasises praktikas suuremat tähelepanu.

Kohtud on olnud ühel meelel selle osas, et **juhul, kui ei ole välistatud kavandatava raie mõju Natura alale, tuleb eelhindamine ehk KMH algatamise kaalumine KeHJS kohaselt siiski läbi viia.** Mitmes Natura aladele avalduva mõju hindamist puudutavas asjas on halduskohus seejuures aga nõustunud KeA-ga, et mõju on välistatud ja mõjuhindamist ei tulnud algatada, tuginedes KeA poolt kohtumenetluses esitatud selgitustele.

Kui KMH-d ei tehta, siis üldine hinnang mõjule tuleb ikkagi anda, sh arvestamaks raiete kumulatiivseid mõjusid. Kohtupraktikast ei nähtu siiski selget seisukohta, kes ja millises menetluses peab kumulatiivseid mõjusid hindama.

Analüüsi tulemusena võib järeldada, et viimaste aastate kohtupraktikas on leidnud kinnitust, et metsaraiete keskkonnamõju võib olla oluline ja juhul, kui sellega kahjustatakse loodusväärtusi, võib see kujutada endast keskkonnaohtu. Sellistel juhtudel ei ole lubatav anda metsateatise automatiseeritud menetluses, vaid tuleb hinnata raie võimalikku mõju keskkonnale, kaasata avalikkust ja kaaluda erinevaid huve.

1. Metsateatis kui haldusakt ja sellele kohalduvad haldusmenetluse nõuded

1.1. Metsateatis kui haldusakt

Kohtupraktikas on praeguseks selgelt kinnitatud, et nii Keskkonnaameti otsus keelduda metsateatise registreerimisest kui ka otsus raie registreerida on haldusaktid, mille tühistamist saab kohtult nõuda ([RKHKm 28.10.20, asjas nr 3-20-580](#), p 9).

Täpsemalt on Riigikohus viidatud lahendis sedastanud: *Kolleegium leiab, et nii Keskkonnaameti otsus keelduda metsateatise registreerimisest kui ka otsus raie registreerida (edaspidi raieluba) on haldusaktid, kuivõrd tegu on haldusorgani poolt haldusülesannete täitmisel avalik-õiguslikus suhtes üksikjuhtumi reguleerimiseks antud ning isiku õiguste või kohustuste reguleerimisele suunatud otsustusega (vt haldusmenetluse seaduse (HMS) § 51 lg 1). Seega sai kaebaja nõuda kohtult metsateatiste tühistamist (HKMS § 37 lg 2 p 1).*

Seisukoht, et metsateatis on haldusakt, ei ole halduspraktikas olnud enesestmõistetav. Näiteks on keskkonnateenistused veel 2006. aastal olnud seisukohal, et metsateatise näol ei ole tegemist tegevusloaga, vaid lihtsalt raie teostaja poolt esitatava teatega soovitud raiete kohta, ning nagu oleks Keskkonnaameti lubav märge pelgalt formaalne kooskõlastus, millest õigusi ja kohustusi ei tulene.¹

Metsateatise õiguslik iseloom on metsaseaduses läbi aastate olnud erinev²:

- 1998. a vastu võetud MS-s ei olnud **metsateatis luba, vaid teavitav dokument**. Isikul oli õigus alustada kavandatud töid juhul, kui pädev asutus ei keelanud tegevust, mida teatises kirjeldati.
- 2004. a jaanuaris vastu võetud MS muudatustega muudeti metsateatis sisuliselt **raie teostamise loa taotluseks ja (pärast kinnitamist) raieloaks**: raiete tegemiseks tuli saada maakondlikult keskkonnateenistuselt selgelt väljendatud luba – keskkonnateenistus pidi metsateatisele tegema märke "lubatud" või "ei ole lubatud" ning tagastama selle teatise esitajale. Muude tegevuste osas oli metsateatise muudatuste kohaselt vaid pädevat asutust teavitav roll.³
- 2006. a vastu võetud MS redaktsioonis muudeti metsateatis **ka metsa uuendamisel sisuliselt loataotluseks**, millele tehtava märkega pädev asutus kas lubas või keelas metsa uuendada.⁴

¹ Nagu on viidatud SA Eestimaa Looduse Fondi poolt 2009. a koostatud analüüsis, on sellist arusaama väljendanud mitmed keskkonnateenistuste või Keskkonnaameti töötajad (nt Eestimaa Looduse Fondi poolt 2006.a. läbi viidud intervjuude käigus). Vt Eesti metsade elurikkus – tänane olukord ning eesmärgid ja lahendused järgmiseks kümneks aastaks. Projekti „Majandatavates metsades bioloogilise mitmekesisuse hoidmise meetmete tulemuslikkuse hindamine ja tulevikusuundumuste määramine“ lõpparuanne. SA Eestimaa Looduse Fond, 2009; lk 100.

https://media.voog.com/0000/0050/7864/files/Eesti_metsade_elurikkus.pdf

² Metsamajandamise piirangud. Õiguslik analüüs metsaseaduses sätestatud piirangutest aastatel 1998-2013. SA Keskkonnaõiguse Keskus 2013; lk 54.

https://www.k6k.ee/files/Metsamajanduse_piirangute_analüüs_K6K_2013.pdf

³ Samas.

⁴ Samas.

- 2013. a vastu võetud MS muudatustega (mis jõustusid 1.01.14) muudeti metsateatiste menetlemise korda selliselt, et metsateatis tuli Keskkonnaametile, kui pädevale asutusele küll esitada, ent Keskkonnaamet ei pidanud teatist enam lubava märkega tagastama, vaid pidi otsustama **metsateatise registreerimise** või sellest keeldumise (juhul, kui kavandatud tegevus ei vastanud õigusaktide nõuetele).

Eeltoodu võib olla tinginud selle, et veel mõnda aega pärast metsateatise raieloaks muutumist oli halduspraktika mõtteliselt kinni nõ vanas süsteemis, milles metsateatis oli pelgalt teavitav dokument ega olnud käsitletav haldusaktina. Riigikohtu seisukoht lahendab selle küsimuse ühemõtteliselt.

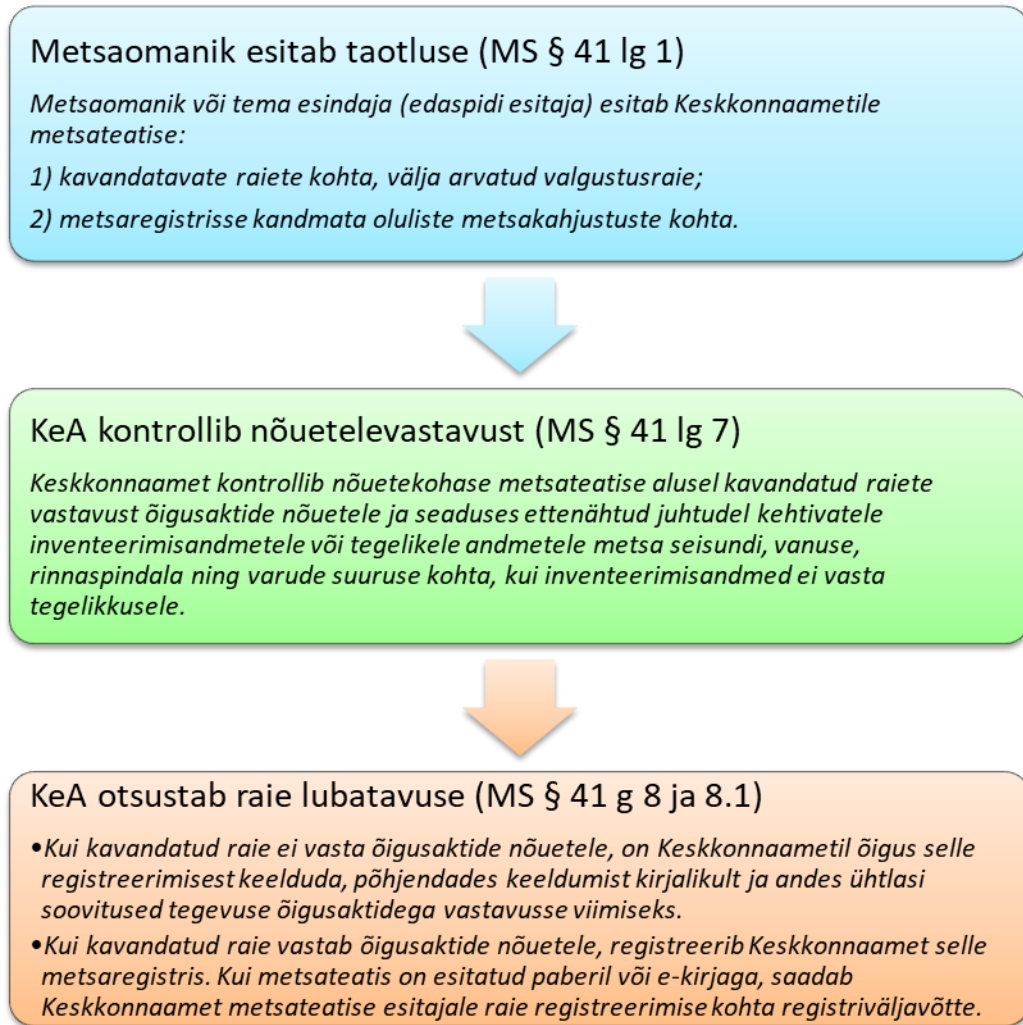
Eksitavalt võib mõjuda metsateatise nimetus „teatis“. Tallinna halduskohus on selle kohta leidnud järgmist: „Kohus [---] märgib kõigepealt, et metsateatise mõiste iseenesest on metsaseaduses keelisel ebaõnnestunud ja puht keelises mõistes isegi eksitav ning praktilises õiguslikus kasutuses segadust tekitav. Sisuliselt on tegemist raieloa taotlusega, mitte teatisega metsa kohta. Taotluse alusel väljastatakse alles pärast seadusega nõutud vajalike kontrollide läbimist raieluba (registreeritakse metsateatis metsaregistris – antakse raieloa sisuga haldusakt) või keeldutakse raieõiguse andmisest. Kohus märgib, et sellise olemuslikult eksitava mõiste kasutamine tekitab paratamatult vajaduse mõiste kasutamisel tähelepanelikult jälgida, millises mõttes metsateatise mõistet mingil ajahetkel seaduses ja ka haldusmenetluses kasutatakse. Kohus on seisukohal, et selline sisuliselt ebamäärane mõistekasutus aitab osaliselt kaasa ka sellele, et paratamatult tekkivad vaidlused metsateatise õigusliku olemuse üle, kuigi **oma sisult on tegemist lihtsa, metsa raieõigust andva ja teatavatel juhtudel ka osaliselt piirava, (keskkonnakasutus)loaga.**“ (Tallinna HK 03.11.2022 otsus asjas nr 3-21-2624 (jõustumata), p 14)

1.2. Metsateatise andmise vorm ja põhjendamiskohustus

Kohtupraktikas on olnud vaidlusküsimus, mil määral tuleb metsateatise registreerimisel esitada selle põhjendused.

Põhjendamiskohustus tuleneb HMS §-st 56, mis näeb ette, et kirjalik haldusakt ja soodustava haldusakti andmisest keeldumine peab olema põhjendatud (lg 1). Haldusakti põhjenduses tuleb märkida haldusakti andmise faktiline ja õiguslik alus (lg 2) ning kaalutlusõiguse alusel antud haldusakti põhjenduses tuleb märkida kaalutlused, millest haldusorgan on haldusakti andmisel lähtunud (lg 3). HMS § 56 lg 4 sätestab erandina, et haldusakti andmise faktilist alust ei pea põhjenduses näitama, kui haldusakti adressaadi taotlus rahuldati ja kolmanda isiku õigusi ega vabadusi ei piirata.

Kehtiv metsaseadus (MS § 41) sätestab metsateatise andmiseks järgmise korra:

Joonis 1. Raielubade andmise otsustamine vastavalt MS § 41 lg 7-8¹

Seega näeb metsaseadus ette metsateatiste „registreerimise“ läbi metsaregistri ja sõnaselgelt on kehtestatud Keskkonnaameti põhjendamiskohustus üksnes juhul, kui metsateatise registreerimisest keeldutakse.

Aastas esitatakse Keskkonnaametile registreerimiseks keskmiselt 120 000 metsateatist.⁵

Praktikas kasutab Keskkonnaamet metsateatiste nõuetele vastavuse kontrollimiseks sageli automatiseeritud süsteemi, mis kujutab endast arvutiprogrammi, mis arvestab metsaseadusest ja selle rakendusaktidest tulenevaid üldisi piiranguid raietele (nt raieeraldiste suurus ja piirnevatel aladel toimunud raied), samuti üldplaneeringusse kantud kitsendusi.⁶ Automatiseeritud menetluses registreeritud metsateatisel ei tooda välja faktilisi põhjendusi ega kaalutlusi, kuna süsteem seda üksikjuhtumil ei võimalda.

⁵ Riigilõivuseaduse ja metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri (5.09.23), lk 11.
<https://eelvoud.valitsus.ee/main/mount/docList/092f8f4a-797e-4be6-bace-c1492b8a949c>

⁶ Selliselt on KeA automaatsüsteemi kirjeldatud Riigikohtu lahendis asjas 3-21-979, p 47.
<https://www.riigikohus.ee/et/lahendid?asjaNr=3-21-979/44>

Allikas: Metsaressursi arvestuse riiklik register Väljavõtte kuupäev: 18.11.2021 11:50

Maaüksuse asukoht

Maakond Põlva maakond	Vald / linn Kanepi vald	Metskond Põlvamaa
Kinnistu number	Kinnistu nimetus	

Number	Esitamise kp	Katastritunnus	Kvartal	Eraldis	Pindala (ha)	Tööliik	Maht (tm)	Otsuse kp	Otsus	Kehtiv kuni
50000492659	22.07.2021	35402:003:0166	PW007	30	0.26	lageraie	56	22.07.2021	JAH	21.07.2022

Registreerimisest keeldumise põhjused/soovitused/täiendavad tingimused

Metsateatis nr **50000492659**, katastritunnus 35402:003:0166, kvartal PW007, eraldis nr 30.

Metsateatis vastab Metsaseaduse §41 lg 8¹ nõuetele. Otsust on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul teatavaks tegemisest arvates, esitades vaide Keskkonnaametile haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

Joonis 2. Automaatmenetluses antud metsateatis, millele ei ole lisatud põhjendusi ega tingimusi.⁷

Juhul, kui raiega ei kahjustata loodusväärtusi või kolmandate isikute huve, ei pruugi kaalutluste esitamine olla vajalik. Küsimused on kohtupraktikas tekkinud juhul, kui raie võib mõjutada loodusväärtusi.

Riigikohtu seisukohast asjas 3-20-580 tuleneb, et **raieloa andmine elektroonilises vormis põhjendamiskohustust ei mõjuta – elektroonilisele haldusaktile kohaldatakse kirjalikule haldusaktile esitatavaid nõudeid**, arvestades dokumendi elektroonilisest vormist tingitud erisusi (HMS § 55 lg 3). Riigikohus on rõhutanud: *See, et seadus võimaldab elektroonilises vormis antud haldusakti puhul arvestada vormist tulenevaid erisusi ei tähenda, et täitmata võiks jätta haldusmenetluse seaduses isikute kaitseks sätestatud olulised nõuded, sh haldusakti põhjendamise kohustuse (HMS § 56) ja vaidlustamisviite lisamise kohustuse (HMS § 57). Elektrooniline süsteem tuleb kujundada nii, et selliseid nõudeid oleks võimalik tõhusalt ja õiguspäraselt täita.* ([RHKM 28.10.20 asjas nr 3-20-580](#), p 9)

Juhul, kui metsateatisel kui haldusaktil puuduvad täielikult haldusakti kohustuslikud elemendid (nt metsateatise õiguslik alus või vaidlustamisviide), on kohtud lugenud metsateatise õigusvastaseks. Nt kohtuasjas 3-22-368 on halduskohus märkinud: *„Esmalt märgib kohus, et eelviidatud metsateatise on juba formaalselt õigusvastased, kuna nendes puudub vaidlustamise viide ja nende andmise õiguslik alus (vt ka Riigikohtu 28.10.20 määrus nr 3-20-580, punkt 9).“* ([Tallinna HK 30.11.22 otsus asjas nr 3-22-368](#), p 15.1) Asjas nr 3-22-370 on halduskohus tunnistanud õigusvastaseks metsakaitseeksporti akti, kuna selles puudus vaidlustamisviide ja viide õiguslikule ning osalt faktilisele alusele (ehkki kohus leidis, et materiaalselt olid metsakaitseeksportiisid õiguspärased). ([Tallinna HK 12.12.22 otsus asjas nr 3-22-370](#), p 38)

⁷ Alates 2022. jaanuarist on igale metsateatisele lisatud hoiatus „Looduskaitse seaduse (LKS §55 lg 61) alusel on keelatud looduslikult esinevate lindude tahtlik häirimine, eriti pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal. Lindude pesitsemise tippaeg on aprilli keskpaigast suve keskpaigani. Lindude asustustihedus on reeglina kõrgem segametsades (laane-, salu- ja soovikumetsades) ning kasvab metsa vanuse tõustes“. Vt nt Tallinna Halduskohtu 9. novembri 2023. a otsus haldusasjas nr 3-21-1813 (jõustumata), p 4.10.

Vaidlusküsimus on aga olnud see, mil määral metsateatise elektrooniline vorm võimaldab põhjendamiskohustust täita.

Tallinna ringkonnakohtus on leidnud, et **metsateatise formaat ei võimalda haldusakti pikka põhjendamist** ([TlnRnKo 9.02.21 asjas nr 3-20-605](#), p 16) ja on koguni pidanud võimalikuks märkida, et „*ringkonnakohtul puudub siiski kahtlus selles, et Keskkonnaamet on metsateatiste registreerimisel lähtunud samadest kaalutlustest, mis on esitatud kohtumenetluses*“. Ringkonnakohtu seisukohast, et metsateatise formaat ei võimalda haldusakti pikka põhjendamist, on lähtunud ka Tallinna halduskohus oma praktikas (nt [TlnHko 16.06.21 asjas nr 3-20-2652](#), p 21).

Ka ringkonnakohtu seisukohta, et **arvestada võib ka kohtumenetluses esitatud kaalutlusi**, on Tallinna halduskohus kui ka ringkonnakohtus edasises praktikas järjekindlalt järginud – nt on halduskohus leidnud, et „*samuti võib kohus lugeda haldusakti põhjendusteks vaideotsuste põhjendused ja arvestada ka kohtumenetluses esitatud põhjendusi (Riigikohus asjas nr 3-3-1-29-12 jt)*“ ([TlnHko 16.06.21 asjas nr 3-20-2652](#), p 21), „*kohtupraktikas on loetud piisavaks vaide- ja kohtumenetluses esitatud selgitusi*“ ([TlnRnKo 28.06.22 asjas nr 3-20-2652](#), p 42).

Seejuures on halduskohus asjas 3-20-605 aktsepteerinud isegi raiete mõjude hindamise hinnangu esitamist vastustaja poolt alles kohtumenetluses. Halduskohus viitab selles asjas Riigikohtu lahendile asjas 3-3-1-29-12 ja möönab seejärel: „*Ehkki vaidlustatud metsateatistest ei nähtu põhjendusi raiete koosmõju kohta, tuleb hinnata ka vastustaja kohtumenetluses esitatud selgitusi. (---) Kohtul ei ole alust arvata, et vastustaja poleks neid asjaolusid arvestanud metsateatiste andmise ajal.*“ ([Tallinna HK 07.09.2020 otsus asjas nr 3-20-605, p 49-50](#))

Tallinna halduskohus on mitmes kohtuasjas leidnud lisaks, et **Keskkonnaametil on MS § 41 lg 8 kohaselt kohustus põhjendada üksnes metsateatise registreerimata jätmist**. Halduskohus selgitab: „*Sama põhimõtte, et soodustavat haldusakti põhjendama ei pea, tuleneb ka HMS § 56 lg-st 1. Ehkki kaebaja viitab metsateatiste põhjendamiskohustuse rikkumisel Riigikohtu 28.10.2020 määruse nr 3-20-580 punktile 9, kus märgitakse, et elektrooniline süsteem tuleks kujundada selliselt, et täidetud oleksid haldusmenetluse seaduses isikute kaitseks sätestatud olulised nõuded (HMS §-d 56 ja 57), siis ei saa sellest järeldada, et vastustaja peaks vastupidiselt õigusaktides nõutule asuma soodustavat haldusakti põhjendama. HMS § 56 ei koosne üksnes esimesest ja teisest lõigust, vaid sätestab lõikes 4, et haldusakti andmise faktilist alust ei pea põhjenduses näitama, kui haldusakti adressaadi taotlus rahuldati ja kolmanda isiku õigusi ega vabadusi ei piirata. Lisaks jätab kaebaja tähelepanuta hilisema kohtupraktika, kus on loetud piisavaks vaide- ja kohtumenetluses esitatud selgitusi (Tallinna Ringkonnakohtu 09.02.2021 otsus nr 3-20-605, punkt 20), mistõttu saab kohus võtta asja lahendamisel aluseks vastustaja kohtumenetluses esitatud põhjendused.*“ Kuna metsateatised sisaldasid nende andmise faktilist alust (taotluse andmed) kui ka õiguslikku viidet ja otsustust, et metsateatised vastavad MS § 41 lg 8¹ nõuetele, samuti oli esitatud vaidlustamise viide, leidis halduskohus, et seega olid haldusakti põhjendamise kohustuse minimaalsed nõuded täidetud ning õigusaktidest ei tulenenud täiendava selgitamise kohustust, mida kontrolliti ja miks jõuti järeldusele, et nende väljastamine on kooskõlas kehtiva õigusega ([Tallinna HK 16.12.22 otsus asjas nr 3-22-369](#), p 34-35), samuti [Tallinna HK 30.11.22 otsus asjas nr 3-22-358](#), p 18-19, [Tallinna HK 30.11.22 otsus asjas nr 3-22-368](#), p 18-19, [Tallinna HK 6.12.22 otsus asjas nr 3-22-206](#))

Halduskohus asus seisukohale, et põhjendamiskohustuse puudumise tõttu on paratamatu, et kui metsateatis või metsakaitseeksperdiis vaidlustatakse, tuleb haldusorganil esitada põhjendused hiljem. ([Tallinna HK 16.12.22 otsus asjas nr 3-22-369](#), p 46)

Seevastu ei ole Tallinna ringkonnakohus asjas 3-21-1203 lugenud lubatavaks põhjenduste esitamist alles kohtumenetluses, sedastades: „Isegi juhul, kui nõustuda vastustaja väidetega, et lageraiel ei olnud olulist mõju Natura 2000 võrgustiku alale ja selle kõrval asuvatele kaitse-eesmärkidele, ei ole seda mõju hinnatud raieloa menetluses, vaid need väited esitati esmakordselt kohtumenetluses.“ Kõnealuses asjas oli tegemist automatiseeritud menetlusega ja metsateatistelt nähtus, et kõik metsateatise registreeriti automatiseeritud haldusmenetluses nende esitamise päeval. Niisiis anti raieloa halduskohtu hinnangul arvutiprogrammi tegevuse tulemusena ilma, et inimene oleks metsateatise ja selle registreerimise mõju Natura 2000 võrgustiku alale hinnanud. Ringkonnakohus leidis, et isegi kui raiesse kavandatud alad olid riigisise kaitse alt välja arvatud, kuid alad olid jätkuvalt Natura 2000 võrgustiku alad, siis ei olnud lubatud nende metsateatiste menetlemine automatiseeritud menetluses ilma nõ Natura eelhindamiseta ja hindamiseta. ([Tallinna RnK 31.05.2023 otsus asjas nr 3-21-1203](#), p 18-19)

Kui lugeda õigeks halduskohtu ja ringkonnakohtu seisukohti, et metsateatise ei ole vaja põhjendusi esitada ning need võib esitada ka alles kohtumenetluse käigus, tähendaks see seda, et metsateatise põhjendamisstandardid on üleüldiselt madalamad kui muudel haldusaktidel. Selle põhjenduseks on kohtupraktikas välja toodud kaks argumenti: 1) metsateatise formaat, mis ei võimalda pikka põhjendamist ja 2) asjaolu, et MS § 41 lg 8 näeb sõnaselgelt ette põhjendamiskohustuse üksnes metsateatise registreerimisest keeldumise korral.

Esimene argument – et metsateatise formaat ei võimalda pikka põhjendamist – on KÕKi hinnangul ümber lükatud juba Riigikohtu varasema seisukohaga asjas 3-20-580, mille kohaselt metsateatise vormist tulenevad erisused ei tähenda, et haldusakti põhjendamise kohustuse võiks jätta täitmata. Nagu Riigikohus on viidanud, tuleb elektrooniline süsteem kujundada nii, et nõudeid oleks võimalik tõhusalt ja õiguspäraselt täita. ([RKHKm 28.10.20 asjas nr 3-20-580](#), p 9).

Teine argument – et MS § 41 lg 8 näeb ette põhjendamiskohustuse üksnes metsateatise registreerimisest keeldumise korral – ei saa KÕKi hinnangul kehtida vähemalt juhtudel, mil metsateatise andmiseks on Keskkonnaametil kaalutusõigus (vt kaalutusõiguse ulatuse kohta ka käesoleva analüüsi p 1.3 ja 1.4).

Haldusaktidelt nõutavat põhjendamisstandardi miinimumi selgitas Riigikohus juba 14. oktoobri 2003. a otsuses asjas nr 3-3-1-54-03 (punkt 36). Sellist praktikat ja ühtlasi põhiseaduse §-s 15 sätestatud kaebeõiguse reaalse teostamise võimalust on Riigikohus järjekindlalt hoidnud ja juurutanud (vt nt Riigikohtu halduskolleegiumi 9. juuni 2004. a otsus nr 3-3-1-28-04, p 17; 27. veebruari 2007. a otsus nr 3-3-1-93-06, p 13; 15. oktoobri 2009. a otsus nr 3-3-1-57-09, p 12; 3. detsembri 2012. a otsus nr 3-3-1-47-12, p 15). Ka Riigikohtu üldkogu on 19. juuni 2020. a otsuses nr 3-20-1044 leidnud, et HMS § 56 lg 1 teise lause kohaselt tuleb haldusakti põhjendus esitada haldusaktis või menetlusosalisele kättesaadavas dokumendis, millele on haldusaktis viidatud. Kuna haldusakti põhjendamine peab tagama õige ja õiglase otsuse ning olema seotud akti kontrollitavusega, siis ei taga õiguslikult täiesti motiveerimata haldusakt ka neid eesmärke, ega võimalda haldusakti õiguspärasust sisuliselt kontrollida. Ühtlasi tagab põhjendamiskohustus kaebeõiguse reaalse teostamise võimaluse (vt nt Riigikohtu 19.06.2020. a otsus nr 3-20-1044, p 14 ja seal viidatud praktika).

Riigikohus on asjas nr 3-3-1-29-12 sedastanud, et kohus võib haldusakti kontrollimisel arvestada haldusorgani poolt kohtumenetluses esitatud põhjendusi, kui kohus on veendunud, et haldusorgan lähtus nendest põhjendustest haldusakti andmisel. Seejuures on tõendamiskoormus küsimuses, kas põhjendus haldusakti andmisel tegelikult eksisteeris ja kas sellega arvestati, haldusorganil ([RKHKo 29.11.2012 asjas nr 3-3-1-29-12](#), p 20). Samuti on

Riigikohtu praktikas selgelt leitud, et haldusakti tegemise eelduseks olevad asjaolud peavad olema selged juba haldusakti andmise ajal ning nende väljaselgitamine alles haldusakti üle toimuva kohtumenetluse käigus ei ole kohane. Haldusakti andes ei tohi haldusorgan lähtuda üksnes oletustest ([RKHKo 20.01.21 asjas nr 3-19-569](#), p 10-11).

Eelkirjeldatud lahenditest, milles kohtud on pidanud lubatavaks kaalutluste esitamist alles kohtumenetluse käigus, ei nähtu aga, milliste tõendite põhjal on kohtutel kujunenud veendumus, et Keskkonnaamet on juba haldusmenetluses lähtunud samadest kaalutlustest. Vaidlusalused metsateatiseid on olnud registreeritud automatiseeritud menetluses, milles Keskkonnaametil ei olnud mingit võimalust kaalumist teostada.

KÕKi hinnangul muudaks lähenemine, et metsateatiste vaidlustamise korral peab kohus igakordselt hindama, kas Keskkonnaamet lähtus raielubade andmisel samadest kaalutlustest nagu kohtumenetluses väidetakse, raielubade kui haldusaktide andmise läbipaistmatuks. kohtumenetluses väidetakse, raielubade kui haldusaktide andmise läbipaistmatuks.

1.3. Õigusaktide nõuetele vastavuse kontroll

Kohtupraktikas on selgitatud ka seda, kuidas mõista MS § 41 lõigetes 8 ja 8¹ sätestatud kohustust kontrollida, kas raie vastab või ei vasta „õigusaktide nõuetele“.

Tallinna halduskohus on oma praktikas leidnud, et **MS § 41 lõikes 7 nimetatud „õigusaktid“ on halduskohtu hinnangul üldmõiste, mis hõlmab lisaks õigustloovatele aktidele ka muid õigusakte, sh haldusakte.** Õigusaktide hulka kuuluvad MS § 41 lg 7 mõistes halduskohtu hinnangul näiteks üldplaneeringud (nt [Tallinna HK 07.09.2020 otsus asjas nr 3-20-245](#), p 37). Selle lähenemise õigsust kinnitab ka Tallinna ringkonnakohus samas asjas ([Tallinna RnK 29.01.2021 otsus asjas nr 3-20-245](#), p 17-18).

Käsitledes planeeringuid õigusaktidena MS § 41 lg 7 mõistes, viitavad kohtud seejuures juba 2009. aastast pärinevale Riigikohtu lahendile asjas 3-3-1-22-09, milles Riigikohus märkis: „Metsateatisele märke tegemisel pidi keskkonnateenistus kontrollima kavandatava raie vastavust õigusaktidest, sh planeeringutest tulenevatele nõuetele ega saanud lubada sellist raiet, mis oleks nende nõuetega vastuolus.“ ([RKHKo 25.05.2009 asjas 3-3-1-22-09](#), p 13)

Oluliseks lahendiks, millele on hilisemas kohtupraktikas viidatud, on ka Tallinna ringkonnakohtu 2019. a otsus asjas 3-17-1786, milles ringkonnakohus sedastas: *KeA kontrollib metsateatisele kavandatud raiete vastavust õigusaktide nõuetele (MS § 41 lg 7) ning kui kavandatud tegevus ei vasta õigusaktide nõuetele, on KeA-l õigus tegevus keelata (MS § 41 lg 8). Apellandid leiavad ekslikult, et viidatud sätetes on silmas peetud vaid üldakte, kuid mitte üksikakte. Ehkki terminit „õigusakt“ kasutatakse sageli üldakti või normatiivakti sünonüümina, on selle sisu tegelikult laiem, hõlmates nii õiguse üldakte (nn õigustloovaid akte) kui ka õiguse üksikakte (nn õigustrakendavaid akte). Seda, et valla üldplaneering kui haldusakt (üldkorraldus) on laiemas tähenduses samuti õigusakt, kinnitavad selgelt ka HMS § 51 lg 1 ja KOKS § 7 lg 2. Seejuures on kohtud varemgi selgitanud, et KeA peab esitatud metsateatiste alusel raiete lubamise või keelamise otsustamisel kontrollima kavandatavate raiete vastavust, mh planeeringutest tulenevatele nõuetele ega saa lubada raiet, mis oleksid nende nõuetega vastuolus (nt Riigikohtu 25.05.2009 otsus nr 3-3-1-22-09, p 13; Tallinna Ringkonnakohtu 06.03.2009 otsus nr 3-06-2172, p 10). Analoogselt peab KeA raiete lubatavuse hindamisel arvestama samuti üldkorraldusteks liigituvate kaitse-eeskirjadega (nt Tallinna Ringkonnakohtu 3-17-1786 10(11) 18.12.2013 otsus nr 3-11-1504, p 11; liigitamise kohta vt Riigikohtu 31.05.2011 otsus nr 3-31-85-10, p-d 20–22). ([TlnRnKo 28.02.2019 asjas nr 3-17-1786](#), p 18)*

Niisi on kohtupraktikas võetud selge seisukoht, et „õigusaktidena“ MS § 41 lõigetes 8 ja 8¹ käsitleda mitte üksnes konkreetseid õigusnorme, vaid ka õiguse üksikakte – sh haldusakte nagu kohalike omavalitsuste üldplaneeringud või ka kaitse-eeskirjad.

1.4. Kaalutusõigus raielubade andmise otsustamisel

Varasemas halduspraktikas on tõstatatud küsimus, kas metsateatise registreerimise ehk raieloa andmise otsustamisel on Keskkonnaametil üldse kaalutusõigust. Küsimus on seotud eelmises punktis käsitletud teemaga – kuidas mõista raie vastavust „õigusaktide nõuetele“ MS § 41 lõikes 8 ja lõikes 8¹.

Tallinna halduskohus on asjas 3-20-605 sedastanud, et ei nõustu, et raie keelamise õigus on Keskkonnaametil üksnes juhul, kui keeld on sätestatud sõnaselgelt õigusaktiga. **Keskkonnaametil oli õigus rakendada metsateatiste alusel kavandatavate raiete kontrollimisel kaalutusõigust ja hinnata kaalutusõiguse alusel, kas ning millistel tingimustel on võimalik raiete teostamist lubada, arvestades LKS § 55 lg-test 6 ja 6¹ tulenevaid keelde.** Sõnaselge keelu korral (nt Koiva-Mustjõe maastikukaitseala kaitse-eeskirja § 8 p-s 1 sätestatud majandustegevuse keeld sihtkaitsevööndis või LKS § 31 lg 2 p-st 5 tulenev uuendusraie keeld kaitseala piiranguvööndis) puudub Keskkonnaametil täielikult õigus kaaluda raie lubamist. Ent kui sõnaselget raie teostamise keeldu õigusaktides konkreetse ala osas pole, tuleb vastustajal raie lubamist kaaluda ning ei olnud välistatud raie keelamine kaalutusõiguse alusel (st kui see on vajalik LKS-st tuleneva isendi kaitse sätete eesmärgi täitmiseks, nt olukord, kus taotletud raied, arvestades olemasolevat olukorda moodustavad märkimisväärselt suure osa kogu kaitstava elupaiga puistute pindalast ja sellega seatakse ohtu kaitset vajavad elupaigad, aga ka nt läheduses oleva püsielupaiga kaitse eesmärgid, st liigi soodsa seisundi tagamine. „*Kohtu hinnangul sõltub vastustaja kaalutusruum metsateatise registreerimisel, raietele tingimuste seadmisel või sellest keeldumisel otseselt sellest, kui täpsed on nõuded, mille vastavust tuleb kontrollida, aga ka olemasolevast puistute olukorrast ja kavandatud raiemahtudest, samuti ala elupaigana kasutatavatest liikidest ning nende pesitsusperioodidest.*“ ([TlnHKo 7.09.20 asjas nr 3-20-605](#), p 41).

Ka asjas 3-20-245 on Tallinna halduskohus leidnud, et „**metsateatisega kavandatud raie lubatavuse hindamine on kaalutusotsus ning et metsateatisega kavandatud raie lubatavuse hindamisel on KeA-l kohustus kontrollida ja järgida õigusaktide nõudeid, sh kehtivatest linna üldplaneeringutest tulenevaid piiranguid.** MS § 41 lg 7 näeb otsesõnu ette KeA kohustuse kontrollida kavandatud raiete vastavust õigusaktide nõuetele. Seda, et tegemist on kaalutusotsusega, kinnitab kohtu hinnangul ka MS § 41 lg 8 sõnastus („[...] on Keskkonnaametil õigus selle registreerimisest keelduda [...]“). ([Tallinna HK 07.09.2020 otsus asjas nr 3-20-245](#), p 37)

Kohtuasjas 3-21-2074 on Tallinna ringkonnakohus esialgse õiguskaitse kohaldamist lahendades lugenud õigeks kaebaja seisukoha, et **metsateatis on diskretsiooniline haldusakt, mille andmisel on muu hulgas vajalik hinnata ka erinevaid huvisid, sh kumulatiivset (ka lähitulevikus võimalikku) mõju raie poolt vahetult mõjutatavatele aladele.** ([Tallinna RnK 9.11.21 määrus asjas nr 3-21-2074](#), p 13.)

Tallinna ringkonnakohus on leidnud 22.12.2022 asjas 3-21-979 tehtud otsuses, et **MS § 41 lg-te 8 ja 8¹ alusel tehtavad otsused ei ole kaalutusotsused, vaid hindamisotsused.** Kui kavandatav raie on vastuolus õigusaktiga, ei saa kaalumise abil jõuda vastupidise järelduseni. Ringkonnakohtu hinnangul saanuks raied keelata juhul, kui nende registreerimine oleks vastuolus selge keelunormiga. Ringkonnakohus leidis, et ehkki otsus tehti automatiseeritud menetluses, ei ole see kaasa toonud seda, et kavandatud raiete lubamisel oleksid mingid

olulised asjaolud või rohevõrgustiku kaitseks seatud nõuded jäänud arvestamata.⁸ Ringkonnakohtus on selle seisukoha võtmisel korranud juba varasemas praktikas väljakujunenud seisukohta (nt ka Tallinna Ringkonnakohtu 29.01.2021 otsus asjas nr 3-20-245, p 18; 28.02.2019 otsus asjas nr 3-17-1786, p-d 15 ja 21; Tallinna Ringkonnakohtu 22.02.23 otsus asjas nr 3-22-788, p 18).

Ringkonnakohtu lahend asjas 3-21-979 on aga Riigikohtu 28.09.23 otsusega tühistatud. **Riigikohus nõustus ringkonnakohtuga, et vastuolu korral range keelunormiga peab vastustaja raieloa andmisest keelduma ilma täiendava kaalumiseteta. Ent Riigikohtu hinnangul ei saa sellest järeldada, et niisuguse vastuolu puudumisel poleks asutusel kaalutlusruumi.** Üldplaneeringust tuleneva sõnaselge kitsenduse puudumisel ei pruugi metsateatise esitaja omandipõhiõigus või ettevõtlusvabadus olla igal juhul olulisem, kui rohevõrgustiku eesmärgid. **Huvi metsa majandada ja võimalikku olulist negatiivset mõju rohevõrgustiku eesmärkidele tuleb vajaduse korral metsateatise menetluses kaaluda konkreetseid asjaolusid arvestades. Õigusliku aluse kaalutlusotsuse tegemiseks sellises olukorras annab Riigikohtu hinnangul MS § 41 lg 8 koos KeÜS §-ga 10 ja PlanS § 6 p-ga 17.** Riigikohus leidis, et MS § 41 lõikes 8 nimetatud „õigusakti nõudeks“ on ka KeÜS § 10, mille järgi tuleb keskkonnaohtu vältida (va erandolukorras, milleks kehtivad konkreetset tingimused). Keskkonnaoht on KeÜS § 5 kohaselt olulise keskkonnahäiringu tekkimise piisav tõenäosus. Rohevõrgustiku säilimise, toimimise, terviklikkuse või sidususe oluline kahjustamine on Riigikohtu lahendi kohaselt oluline keskkonnahäiring ja konkreetne oht säärase tagajärje tekkimiseks on keskkonnaoht KeÜS § 10 mõttes. ([RKHKo 28.09.23 asjas 3-21-979](#), p 21-22)

Asjas nr 3-21-552 on Riigikohus toonud välja, et **kaalutlusõigust teostab Keskkonnaamet ka juhul, kui ta peab otsustama raie lubamise üle kaitseala piiranguvööndis.** Viidatud asjas nägi kaitse-eeskiri Haanja looduspargis (looduskaitsealal) ette, et piiranguvööndis on uuendusraie lubatud, kuid kaitseala valitseja nõusolekul. Kuna nii nõusoleku, kui raieks loa andjaks oli Keskkonnaamet, oli raie lubamine Keskkonnaameti poolt kaalutlusõiguse alusel tehtav otsus. Keskkonnaamet pidi nõusoleku ja raieks loa andmisel lähtuma kaitse-eeskirjas sedastatud kaitse-eesmärkidest ning järgima keskkonnaõiguse põhimõtteid. ([RKHKo 04.12.2023 asjas nr 3-21-552](#), p 15-16)

Kohtupraktikas on seega selgelt leitud, et Keskkonnaametil on raieloa andmise otsustamisel vähemalt teatud juhtudel kaalutlusõigus.

1.5. Teabe kogumise kohustus – uurimisprintsiipt

Haldusmenetluse läbiviimisel tuleb muuhulgas lähtuda õiguspõhimõtetest, sh uurimisprintsiipidest. HMS § 6 on määratlenud uurimisprintsiipi järgmiselt: haldusorgan on kohustatud välja selgitama menetletavas asjas olulise tähendusega asjaolud ja vajaduse korral koguma selleks tõendeid oma algatusel.

Riigikohus on asjas nr 3-21-979 sedastanud, et keskkonnaasjas toimuv haldusmenetlus peab vastama nii uurimisprintsiipidele (HMS § 6) kui ka ettevaatusprintsiipidele (KeÜS § 11 lg 2 esimene lause). Kaalutlusõiguse teostamisel ja ohtude prognoosimisel saab haldusorgan arvestada vaid nende asjaoludega, mis olid talle otsuse tegemise hetkel teada või pidid teada olema. Kui olulised andmed ei jõudnud haldusorganini tema enda menetlusvea tõttu, ei

⁸ Kuna ringkonnakohtu lahend on Riigikohtu otsusega tühistatud, ei ole see kohtulahendite andmebaasis avalikult kättesaadav. Siinses analüüsis on ringkonnakohtu seisukohad esitatud vastavalt Riigikohtu otsusele asjas 3-21-979, p 5.

vabanda asjaolu mitteteadmise puudulikkude otsust ([RKHko 28.09.2023 otsus asjas nr 3-21-979](#), p 37; viitab Riigikohtu otsusele nr 3-18-1891/46, p 19)

Riigikohus rõhutab, et metsaseadusega pole uurimispõhimõttest ega ettevaatuspõhimõttest erandeid tehtud. See ei tähenda Riigikohtu hinnangul, et Keskkonnaamet peab omal algatusel kontrollima kõiki teoreetiliselt võimalikke ohte iga metsateatise puhul, kuid konkreetse ohukahtluse korral tuleb võimalusel koguda lisateavet. Riigikohtu arvates aitab sellele kohustusele kaasa huvitatud isikutele arvamuse ja andmete avaldamiseks võimaluse andmine (HMS § 11 lg 2). Näiteks rohevõrgustiku toimimisega seostuv ohukahtlus võib Riigikohtu hinnangul olla tingitud ka menetlusosalise piisavalt põhjendatud avaldusest. ([RKHko 28.09.23 asjas 3-21-979](#), p 29)

Riigikohtu lahendist tuleneb muuhulgas, et Keskkonnaamet ei ole uurimiskohustuse täitmisel seotud metsateatise menetlemise tähtajaga (15 tööpäeva). Nimelt on Riigikohus leidnud: „Kui menetlusosalistelt laekuv või muu teave tekitab konkreetse ja põhjendatud kahtluse, et raie võib rohevõrgustikku ohustada, ning kahtluse kõrvaldamine põhjustab viivituse, tuleb Keskkonnaametil asjaolude täiendavaks kontrollimiseks HMS § 41 järgi teavitada menetlusosalisi põhjustest, miks haldusmenetluse toiminguid ei ole võimalik teha ettenähtud tähtaja jooksul. Ohukahtluse kõrvaldamiseks tehtav aja- ja muu ressursikulu peab olema mõistlik ja proportsionaalne. Kui neis piires ei ole võimalik kahtlusi kõrvaldada, siis tuleb arvestada võimaliku väärotsustuse tõenäosust ja tagajärgi (Riigikohtu otsus asjas nr 3-3-1-54-03, p 26). KeÜS § 10 kohaldamisel tuleb siis ohtu möönda ning selgitada, kas selle tekitamist õigustab ülekaalukas huvi. Menetluses laekunud kaalukate vastuväidetega mittenõustumist tuleb metsateatise andmisel põhjendada (HMS § 56 lg 1).“ ([RKHko 28.09.23 asjas 3-21-979](#), p 35)

Riigikohus toob samas lahendis välja, et „Uurimispõhimõtte, ettevaatusprintsipi ja avalikkuse teavitamise kohustus kehtivad metsateatise menetluses sõltumata sellest, kas metsateatise registreerimiseks teeb üksikotsuse ametnik või automaatne infosüsteem. Automaatsüsteemi kasutamine iseenesest ei vabasta haldusorganit ühegi asjakohase õigusnormi järgimise kohustusest. Sellest ei saa haldusorganit vabastada ka infosüsteemi tööd juhtiva arvutiprogrammi iseärasused, ega programmi aluseks olev halduseeskiri.“ ([RKHko 28.09.23 asjas 3-21-979](#), p 38)

KÕiki hinnangul nähtub Riigikohtu seisukohast, et lisateabe kogumise kohustus on uurimisprintsibiitist tulenevalt juhul, kui esineb konkreetne ohukahtlus (st keskkonnaohu tekkimise võimalus).

Teabe kogumise kohustuse erijuhtumiks on keskkonnamõju hindamine, selle kohta vt analüüsi p 3.

1.6. Avalikkuse kaasamine

Avalikkuse kaasamist metsateatise menetluses on analüüsis vaadeldud perioodil käsitletud mitmetes halduskohtu ja ringkonnakohtu lahendites. Küsimus on tõusetunud sellest, et Keskkonnaamet ei menetle praktikas metsateatise avatud menetluses, mistõttu avalikkus ei saa metsateatiste menetlusest teada ja tal ei ole võimalust menetluses osaleda. Reeglina registreeritakse metsateatise automatiseeritud menetluses, ent ka lihtmenetluses ei teavitata avalikkust loamenetlusest.

Tallinna ringkonnakohtus on viidanud mitmes kohtuasjas – nt 3-21-1203, 3-22-410 jm, et Riigikohtu seisukoha järgi tuleb avalikkust keskkonnaalastest otsustest teavitada seaduses

sätetatust intensiivsemalt, kui võib arvata, et üksnes seaduses ettenähtud kanalid ei pruugi olla piisavad selleks, et teave ka tegelikult jõuaks huvitatud isikuteni ja täiendav teavitamine ei too kaasa ebamõistlikke kulusid (Riigikohtu 07.05.2003 määrus nr 3-3-1-31-03, p 26.) Lisaks tuleneb oluliste keskkonnaalaste otsuste tegemisest avalikkuse teavitamise kohustus KeÜS §-st 28 ja Århusi konventsiooni art 6 lg-st 2. Kuigi KeÜS § 28 sätestab õiguse osaleda olulise keskkonnamõjuga otsuse tegemisel, **peaks avalikkuse kaasamine olema keskkonnamõjude reegliks ka muudel juhtudel kui olulise keskkonnamõjuga tegevuste puhul KeHJS tähenduses, st ka selliste keskkonnalubade menetluses, milles keskkonnamõju hindamist ei tehta** (vt KeÜS § 28 kommentaar nr 2.1.3.2). Ringkonnakohus on leidnud, et need reeglid kohalduvad vähemalt teatud juhtudel ka metsateatise menetluses. (Vt nt [Tallinna RnK 10.12.21 määrus asjas nr 3-21-1203](#), p 19; [Tallinna RnK 5.05.22 määrus asjas nr 3-22-647](#), p 19-21; [Tallinna RnK 21.06.22 määrus asjas nr 3-22-716](#), p 30-31; [Tallinna RnK 28.06.22 otsus asjas nr 3-20-2652](#), p 45-46.)

Halduskohtu praktikas on käsitletud küsimusi, a) keda tuleb metsateatise menetlusse kaasata – seni on alama astme kohtud leidnud, et vähemalt isikuid, kes on seni menetluse vastu huvi üles näidanud ja b) kui pikk võib olla avalikustamise periood, arvestades metsateatisele ettenähtud väga lühikest menetlustähtaega (15 päeva).

Olulisima lahendi kaasamise teemal on teinud Riigikohus 2023. a septembris nn Päraküla seltsi kohtuasjas (3-21-979), milles võttis kokkuvõtvalt järgmised seisukohad ([RKHKo 28.09.2023 asjas nr 3-21-979](#), p 29-36):

- Kuna MTÜ Päraküla Selts ei olnud metsateatise menetluses puudutatud isikuks, ei pidanud Keskkonnaamet teda otseselt haldusmenetlusse kaasama ega vaidlusaluseid raielube talle kätte toimetama. Ent Riigikohtu hinnangul tulnuks teavitada enne metsateatise registreerimist laiemat avalikkust, **kuna KeÜS § 28 lg 2 näeb ette avalikkuse teavitamise olulise keskkonnamõjuga otsuse tegemise menetlusest ja antud asjas ei olnud välistatud oht rohevõrgustikule.**
- Samuti tulenes **avalikkuse teavitamise kohustus vajadusest tagada keskkonnaühendustele tõhus kaebeõigus** vastavalt Aarhusi konventsioonile ja KeÜS §-dele 30 ja 31. Riigikohtu hinnangul oleks kaebeõigus illusoorne, kui keskkonnaühendustel poleks metsateatisest praktiliselt võimalik teada saada enne selle registreerimist, sest kui HMS § 53 lg 1 p 1 ja lg 2 p 3 alusel pole määratud teisiti, jõustub registreeritud metsateatis kohe. See võidakse realiseerida kiiresti ja metsa raiumine ei ole tagasi pööratav.
- **Avalikkuse teavitamiseks piisaks Riigikohtu otsuse kohaselt sellest, kui metsateatise kohta oleks avaldatud teave nt Keskkonnaameti veebilehel või avalikkusele kättesaadavas infosüsteemis.**
- Kuna õigusnormide kohaselt tuleb Keskkonnaametil otsustada metsateatise registreerimise ehk raie lubamise üle 15 tööpäeva jooksul, peaks ka avalikkuse osalemisvõimalus jääma selle tähtaja sisse. Riigikohtu hinnangul saaks avalikkusele anda seisukohtade esitamiseks aega **üks nädal või 10 päeva, mida tuleb üldjuhul lugeda keskkonnaühenduste jaoks metsateatise menetluses piisavaks reageerimisajaks.**
- **Menetluses laekunud kaalukate vastuväidetega mitterõustumist tuleb metsateatise andmisel põhjendada.**

1.7. Metsateatise registreerimine ehk raieloa andmine automatiseeritud menetluses

Vaadeldud perioodi kohtupraktikas on kõigi astmete kohtud lahendanud korduvalt küsimust, kas metsateatist võis registreerida automatiseeritud menetluses.

Vastavalt metsaregistri kontrollijuhendile toimub metsaregistrisse edastatavate metsateatiste automaatne menetlus järgmiselt: keskkonnaameti etteantud parameetrite alusel töötleb arvuti läbi registrid ja andmed, mille keskkonnaameti ametnikud peaksid muidu kontrollima nõ käsitsi. Seega toimub automaatses menetluses metsateatise vastuvõtmisel esmalt selle nõuetekohasuse kontroll, mille tulemusel on võimalik teatis suunata tavamenetlusse ametnikule või lihtsustatud menetluses automaatse otsuse tegemisse. Tavamenetlus rakendub, kui tuvastatakse õigusaktidest tulenevad piirangud ja tekib vajadus, et metsateatise vastavust õigusaktide nõuetele hindaks ametnik. Andmed, mida õigusaktidest lähtuvalt kontrollida, on ette andnud keskkonnaamet.⁹

Kohtud on praktikas asunud üldiselt seisukohale, et metsateatiste registreerimisel ei ole automatiseeritud süsteemi kasutamine iseenesest keelatud, st **raielubade andmist automatiseeritud menetluses ei saa iseenesest pidada õigusvastaseks**. Hinnang, kas konkreetses asjas oli automatiseeritud menetlus aktsepteeritav või mitte, on lahendites olnud aga erinev, sõltudes ühelt poolt konkreetse juhtumi asjaoludest, teisalt aga ka kohtute erinevast lähenemisest MS ja haldusmenetluse nõuetele.

Näiteks on halduskohus asjas 3-22-344 selgitanud: „MS § 41 lg 8 kohaselt on Keskkonnaametil kohustus põhjendada metsateatise registreerimata jätmist. Kohtule ei nähtu, et vastustaja oleks pidanud metsateatise registreerimist täiendavalt põhjendama. Asjaolu, et Keskkonnaamet on metsateatise õigusaktidele vastavuse hindamisel kasutanud automaatsüsteemi, mille seadistamisel on Keskkonnaamet seejuures teostanud haldusorganina kaalutusõigust, ei muuda metsateatise registreerimist õigusvastaseks.“ ([Tallinna HK 20.09.2022 otsus asjas nr 3-22-344, p 14](#))

Asjas nr 3-22-790 on Tallinna ringkonnakohus leidnud, et **raielubade automatiseeritud menetluses ei saa pidada iseenesest õigusvastaseks, kui elektrooniline süsteem on kujundatud nii, et võimaldab tõhusalt ja õiguspäraselt täita elektroonilises vormis haldusakti andmisele kehtestatud nõudeid** (vt [Riigikohtu 28.10.2020 määrus nr 3-20-580, p 9](#)). Kaebaja õigusi ei saa iseseisvalt rikkuda see, millisel viisil on vaidlusalust metsateatist menetletud. Kaebajale ei tulene MS-st ega muust õigusaktist subjektiivset õigust nõuda metsateatiste menetlemist temale sobival viisil ja kaebaja ei saa keskkonnaametilt nõuda raielubade andmist väljaspool automatiseeritud menetlust (nt Tallinna Ringkonnakohtu 13.07.2022 määrus nr 3-22-1220, p 19). Kaebaja õigusi ei saa rikkuda seegi, kui esitatud andmete põhjal võiks järeldada, et metsateatiste automatiseeritud kontrolli ja nn tavamenetlusse saatmise kriteeriumite põhjal ei pruugi alati jõuda õiguspärasele tulemusele. Kaebaja õigusi saaks rikkuda ainult see, kui just vaidlusaluse metsateatise automatiseeritud kontrollimine on toonud kaasa raie õigusvastase lubamise. ([Tallinna RnK 07.07.2023 määrus asjas nr 3-22-790, p 14](#))

⁹ Selliselt on metsateatiste registreerimise automatiseeritud süsteemi kirjeldatud Tallinna halduskohtu 30.11.22 otsuses haldusasjas nr 3-22-368, p 15.4.

Eelnevast võib järeldada, et seda, kas automatiseeritud menetlus oli lubatav või mitte, tuleb hinnata igal üksikul juhtumil juhtumipõhiselt. Ringkonnakohtu ja Riigikohtu hilisemad seisukohad lubavad siiski järeldada, et teatud olukordades võib järeldada automatiseeritud süsteemi kasutamise õigusvastasust põhimõtteliselt. Sellisteks olukordadeks on olnud juhtumid, mil Natura alal metsateatise registreerimise menetluses ei viidud läbi Natura hindamist, ning raie lubamine rohevõrgustiku alal.

Nimelt leidis Tallinna ringkonnakohtus asjas 3-21-1203, et isegi kui raiesse kavandatud alad olid riigisise kaitse alt välja arvatud, kuid **alad olid jätkuvalt Natura 2000 võrgustiku alad, siis ei olnud lubatud nende metsateatiste menetlemine automatiseeritud menetluses ilma nõ Natura eelhindamiseta ja hindamiseta.** ([Tallinna RnK 31.05.2023 otsus asjas nr 3-21-1203](#), p 18-19)

Asjas 3-21-979 tunnistas riigikohtus õigusvastaseks rohevõrgustiku alale automatiseeritud menetluses antud metsateatiseid. Riigikohtus ei lugenud õigusvastaseks metsateatiste registreerimisel automaatsüsteemi kasutamist kui sellist, ent hindas praegu keskkonnaameti poolt kasutatava süsteemi puudulikuks. Riigikohtus on asunud seisukohale, et „*Urimis põhimõtte, ettevaatusprintsipi ja avalikkuse teavitamise kohustus kehtivad metsateatise menetluses sõltumata sellest, kas metsateatise registreerimiseks teeb üksikotsuse ametnik või automaatne infosüsteem. Automaatsüsteemi kasutamine iseenesest ei vabasta haldusorganit ühegi asjakohase õigusnormi järgimise kohustusest. Sellest ei saa haldusorganit vabastada ka infosüsteemi tööd juhtiva arvutiprogrammi iseärasused ega programmi aluseks olev halduseeskiri.*“ Riigikohtu hinnangul võib metsateatise menetluse osaliselt automatiseerida, kui infosüsteem suudab mh ära tunda ja vajaduse korral ametnikele otsustamiseks edastada teatiseid, mille puhul ei saa eeldada ohu puudumist rohevõrgustiku toimimisele. Ent **keskkonnaameti kasutatav automaatsüsteem ei näinud ette võimalust rohevõrgustikuga seotud asjaolude juhtumipõhiseks hindamiseks ja ohu välistamiseks.** Riigikohtus rõhutab, et lahendis esitatud seisukohad ei anna alust metsateatiste registreerimise üldiseks peatamiseks rohevõrgustiku aladel (lahendi p 49). Samuti leiab riigikohtus lahendis, et kõiki rohevõrgustikuga seotud lageraiete metsateatise ei pea keskkonnaamet tingimata suunama tavamenetlusele. Küll aga **tuleb keskkonnaametil menetleda tavamenetluses metsateatise, mille puhul keskkonnaohtu Riigikohtu lahendis käsitletud tingimustele vastavalt välistada ei saa.** ([RKHKo 28.09.23 asjas 3-21-979](#), p 38-42)

Eeltoodust ilmneb peamine järeldus automatiseeritud menetluse lubatavuse osas: keskkonnaametil tuleb tavamenetluses menetleda metsateatise, mille puhul ei saa välistada keskkonnaohtu KeÜS § 5 tähenduses. Vaidlusküsimus on kahtlemata veel see, millist olukorda tuleb raielubade andmise otsustamisel käsitleda keskkonnaohuna.

Analüüsi järgmistes peatükkides (ptk 2 ja 3) on käsitletud täpsemalt kohtupraktikat, mis võib keskkonnaohu piiritlemisel abiks olla.

2. Looduskaitsete piirangutega arvestamine raielubade üle otsustamisel

2.1. Kaitsealuste liikide kaitse

Analüüsis käsitletud perioodil on vaadeldud kohtupraktikas käsitletud kaitsealustest liikidest kõige põhjalikumalt metsise (iseäranis asjas 3-20-605) ja kanakulli kaitset. Kohtuasjades on olnud küsimuse all, kas kaitsealuse liigi elupaigas raie lubamine on olnud õiguspärane.

2.1.1. Metsise kaitse väljaspool püsielupaiku

Kohtuasjas 3-20-605 jäid vaidlusaluste metsateatistega hõlmatud alad metsise elupaika kanade sigimisalale, ent ükski eraldi ei jäänud metsise püsielupaiga alale, st metsateatistega alasid ei olnud formaalselt kaitse alla võetud. Halduskohus leidis, et **kuna raied ei toimunud metsise määruse alusel kaitse alla võetud püsielupaikade aladel, pidi KeA kontrollima kavandatud raiete vastavust LKS-le (isendi kaitsekord, LKS §-d 55-63) ja metsaseadusele.** LKS sätete osas viitas halduskohus LKS § 55 lõikele 6 (isendi tahtliku häirimise keeld paljunemise, poegade kasvatamise, talvitumise ja rände ajal) ning LKS § 55 lg 6¹ p-dele 1-2 (looduslikult esinevate lindude kahjustamise ja häirimise keeld) ja sedastas: „*Seega pidi KKA antud juhul veenduma, et vaidlustatud raiete teostamine ei häiri kaitsealuse liigi isendeid nende paljunemise, poegade kasvatamise, talvitumise ning rände ajal, samuti, et ei häirita ka teisi looduslikult esinevaid linde nende pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal, et ei hävitata ega kahjustata lindude pesasid ja mune.*“ ([Tallinna HK 07.09.2020 otsus asjas nr 3-20-605](#), p 40) Samale seisukohale asus ka ringkonnakohus ([Tallinna RnK 09.02.2021 otsus nr 3-20-605](#), p 18). Nii halduskohus kui ringkonnakohus leidsid aga, et keskkonnaamet oli raielube andes raiete liiki ja koosmõju arvestanud ning metsiste osas suudetakse vältida LKS §-s 55 sätestatud keeldude rikkumist ja metsise püsielupaikade ohustamist.

Ka asjades 3-22-368, 3-22-206 ja 3-22-369 on halduskohus 2022. a novembris ning detsembris tehtud otsustes sisulistes lahendites leidnud, et metsateatistid ei ole õigusvastased metsiste kaitse aspektist lähtuvalt, kuna vaidlustatud metsateatistid ei asu kaitsealadel ega ka linnu- või loodusaladel, mis on arvatud Natura 2000 kaitsealade võrgustikku. Samuti sedastas kohus, et vaidlustatud metsateatistid ei ole väljastatud metsise püsielupaika või elupaika. (Nt [Tallinna HK 16.12.22 otsus asjas nr 3-22-369](#), p 41)

Seetõttu asus halduskohus seisukohale, et: **1) metsise kui II kaitsekategooria liigi kaitse tagatakse LKS § 48 lg 2 järgi vähemalt 50% teadaolevate ja keskkonnaregistris registreeritud elupaikade või kasvukohtade kaitse kaitsealade või hoiualade moodustamise või püsielupaikade kindlaksmääramisega** lähtuvalt alade esinduslikkusest, kusjuures KeA andmetel on juba kaitse all 79% leiukohtade pindalast, seega rohkem kui seadus ette näeb, ja **2) kuna metsise elupaiku on kaitse all rohkem kui LKS § 48 lg 2 ette näeb, on põhjendatud, et väljaspool kaitstavaid alasid jäävate metsiste kaitse tagatakse isendikaitsega (LKS § 55 lg-d 6 ja 6¹).** Halduskohus märgib: „*Ehkki võib ju teoretiseerida ja küsida, kas isendikaitse sätted on piisavad metsise kaitse tagamiseks, siis on tegemist looduskaitse ja poliitilise valikuga, kuhu kohus ei sekku.*“ „*Seega on leitud, et II kaitsekategooria liikide osas peaks kaitsealade ja püsielupaikade võrgustik koostoimes isendikaitsega tagama liigi soodsa seisundi ning raie teostaja on kohustatud neid nõudeid (sh isendikaitse nõudeid) järgima.*“ (Nt [Tallinna HK 30.11.22 otsus asjas nr 3-22-368](#), p 22; [Tallinna HK 6.12.22 otsus asjas nr 3-22-206](#), p 29-30, [Tallinna HK 12.12.22 otsus asjas nr 3-22-370](#), p 28; [Tallinna HK 16.12.22 otsus asjas nr 3-22-](#)

369, p 42) Kohtu hinnangul puudub igasugune põhjus eeldada, et elupaigast väljapoole jäävatel aladel harvendus- ja lageraie tegemine oleks sedavõrd invasiivne tegevus, et see peaks metsise kaitse seisukohalt olema keelatud. ([Tallinna HK 30.11.22 otsus asjas nr 3-22-358](#), p 31; [Tallinna HK 30.11.22 otsus asjas nr 3-22-368](#), p 22; [Tallinna HK 6.12.22 otsus asjas nr 3-22-206](#), p 31; [Tallinna HK 12.12.22 otsus asjas nr 3-22-370](#), p 29; [Tallinna HK 16.12.22 otsus asjas nr 3-22-369](#), p 43)

Kindlasti ei saa kohtupraktikast tuletada seisukohta, nagu tagaks LKS-s sätestatud protsentuaalse kaitse alla võtmise kohustuse täitmine juba iseenesest liigi hea seisundi. 2024. a. märtsis Elbu turbatootmisala vaidluses tehtud lahendis leidis riigikohus, et sellest, et LKS § 48 lg 3 kohaselt tuleb kaitse alla võtta vähemalt 10% teadaolevaid ja EELIS-is registreeritud III kaitsekategooria liigi elupaiku, lähtuvalt ala esinduslikkusest, ei saa järeldada, et liigi soodne seisund on tagatud, kui ülejäänud elupaigad hävitatakse. ([RKHKo 14.03.24 asjas nr 3-20-1657](#), p 29)

Eelpool käsitletud asjas 3-20-605 olid vaidluse all ka metsateatistes metsise kaitse tagamiseks seatud tingimused. Kaebaja heitis ette lubatud raietele ebapiisavate ajaliste piirangute kehtestamist ja sellega metsise lubamatut häirimist raietööde ajal. Metsateatistel oli kirjas, et keskkonnaamet nõustub raiete teostamisega vaid juhul, kui raietööd tehakse väljaspool metsise pesitsusperioodi, st et raietöid (sh metsamaterjali kokkuvedu) ei teostata ajavahemikul 15. aprill kuni 30. juuni. Halduskohus märkis, et **metsise pesitsusperioodi pikkus ei ole sätestatud ühegi õigusaktiga** ja tõi välja, et metsise määruuses on seatud ajaline piirang vaid lage- ning turberaiele (piiranguvööndis on lubatud lage- ja turberaie 1. septembrist 31. jaanuarini, § 4 lg 7), ent **metsise määruuses seatud ajalised piirangud ei kohaldu elupaikadele, mis ei ole püsielupaigad**, ning samuti oli vaidlusaluses asjas kohtuotsuse kohaselt tegemist peamiselt harvendusraietega. ([Tallinna HK 07.09.2020 otsus asjas nr 3-20-605](#), p 43)

Ringkonnakohus nõustus halduskohtuga ja viitas lisaks, et **keskkonnaamet sai lähtuda keskkonnaameti peadirektori 30.12.2016 käskkirjaga nr 1-1/16/449 kinnitatud „Metsade väärtuspõhise kaitse korraldamise ja majandamise juhiseist“** (RnK otsuse p 18). Nimetatud juhise lisaks oleva metsamajandamise tabeli kohaselt on hooldusraietele metsise püsielupaikades ja ka kõikidele raietele metsise elupaikades seatavad ajalised piirangud järgnevad: 1) raied (sh metsamaterjali kokkuvedu) metsise elupaigas kanade sigimisalal on keelatud pesitsusperioodil, so 15. aprillist kuni 30. juunini; 2) raied (sh metsamaterjali kokkuvedu) metsise mänguaegses elupaigas on keelatud mänguperioodil, so 1. veebruarist kuni 31. maini. Kaebaja oli esitanud ka teadlaste hinnanguid kavandatavate raiete mõju kohta, ent ringkonnakohus järeldas asjas esitatud tõenditest kogumis, et teadlaste arvamused ei ole konsensuslikud ja võivad olla vastuolulised, mistõttu **keskkonnaamet ei saa raietele ajaliste piirangute seadmisel lähtuda üksikute teadlaste või üksikutes teadustöodes väljendatud arvamustest**, samuti et **keskkonnaamet ei saa lähtuda üksnes teoreetilistest teaduslikest aruteludest**. Ringkonnakohus leidis, et konsensus oli selle vaidluse puhul väljendatud metsade väärtuspõhise kaitse korraldamise ja majandamise juhises ning selle lisaks olevas metsamajandamise tabelis. ([Tallinna RnK 09.02.2021 otsus nr 3-20-605](#), p 18-19)

KÕKi hinnangul ei saa eelnevast järeldada, nagu oleks tegemist juurdunud kohtupraktikaga, kuna kohtute seisukohad puudutavad kokkuvõttes üht kohtuasja 3-20-605 ja lisaks mitut kaebust, mis esitati ühekorraga sama tüüpolukorra kohta ning mida halduskohus lahendas ühel lühikesel ajaperioodil sarnase mudeli järgi. Kohtute seisukohad illustreerivad hästi aga õiguslikke probleeme, mis kaitstavate liikide kaitsega seoses võivad praktikas tõusetuda.

2.1.2. Kanakulli kaitse kaitsealal

Kohtuasjas 3-21-634 oli vaidlustatud keskkonnaameti poolt raieloa andmisest keeldumine Otepää looduspargi alal piiranguvööndis. Keskkonnaamet põhjendas keeldumist sellega, et raiega oleks kahjustatud kanakulli elupaiku. Nii halduskohus kui ringkonnakohus kinnitasid, et keskkonnaameti keeldumine oli õiguspärane ja põhjendatud. LKS § 31 lg 2 p 5 sätestab üldreegli, et kui kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti, on uuendusraie piiranguvööndis keelatud. Otepää looduspargi kaitse-eeskirja kohaselt oli piiranguvööndites turberaie lubatud kaitseala valitseja nõusolekul ja raie lubamine või sellest keeldumine oli kaitseala valitseja (keskkonnaameti) kaalutusotsus. Kohtud tuginesid otsuse tegemisel keskkonnaameti poolt välja toodud kanakulli ohustavatele teguritele ning Otepää looduspargi, Otepää hoiuala ja Otepää loodusala kaitsekorralduskavale 2017-2026. Keskkonnaameti hinnangul oli oluline säilitada XXX kinnistu senine seisund, kuna seal kasvav vana mets on oma omadustelt kanakulli toitumisala ja see metsa osa moodustab 1/3 kogu pesapaiga ümbruses (500 m raadiuses pesast) olevast vanast metsast. Kohtud lugesid põhjendatuks keskkonnaameti järelduse, et täiendava uuendusraie tegemine vaidlusalusel eraldisel viiks suure tõenäosusega kanakulli elupaiga rikkumise või hävimiseni ja oleks seetõttu vastuolus Otepää looduspargi ning Otepää linnuala kaitse-eesmärgiga kaitsta kanakulli elupaiku. Ringkonnakohus leidis: „Kaebaja ei ole esitanud tõendeid ega veenvaid argumente, mis selle järelduse ümber lükkaks, st, et taotletud uuendusraie ei rikuks kanakulli elupaika (seejuures ei oma määravat tähtsust küsimus, kas kanakull on täna ohulähedane liik või ohualdis liik). Ringkonnakohtu hinnangul on vastustaja lähtunud asjakohastest kaalutlustest ega ole rikkunud kaalutusreegleid. Kaebaja majandushuvi raietegevuseks ei kaalu konkreetset juhul üles avalikku huvi loodusväärtuse kaitseks.“ ([Tallinna RnK 18.11.2022 otsus asjas nr 3-21-634](#), p 13)

Ka asjas 3-21-552 oli vaidluse all keskkonnaameti otsus keelduda metsateatiste registreerimisest, vaidlus puudutas samuti Haanja looduspargi piiranguvööndis olevaid kanakulli elupaiku. Kaebaja väitis, et kanakulli pesapuude olemasolu vaidlusalusel eraldistel ei ole tõendatud ja keskkonnaregistri andmed olid ebatäpsed, st ühe pesapuu asukoha koordinaadid registris olid valed ning vaidlusalusel kinnistul asus ainult üks pesapuu, mille kohta viimased andmed ütlesid, et see on asustamata. Riigikohus tunnistas raieloa andmisest keeldumise õiguspäraseks. Riigikohus leidis, et kaebajal on küll põhimõtteliselt õigus selles, et kanakulli pesapuu on oluline, ent kaitsta tuleb siiski Haanja looduskaitsealal asuva kanakulli kui kaitsealuse liigi elupaika tervikuna. „Elupaik ei koosne pelgalt pesapuu(de)st, vaid ka sellise ulatusega metsamassiivist, mis tagab kanakulli elutegevuseks vajaliku pesametsa säilimise ja häirimise vältimise. Seejuures ei sõltu elupaik kinnistu piiridest. Sobivate elupaikade hävimine on kanakulli jaoks suurim ohutegur ja nende säilimine oluline kanakulli arvukuse tõstmiseks.“ Elupaiga mõiste määratlemisel ja keskkonnaameti argumentide põhjendatuse hindamisel tugines riigikohus kanakulli kaitse 2015. a tegevuskavale, milles oli mh välja toodud, et kanakull on väga pesapaigatruu, ning arvestades liigi arvukuse hiljutist langust, suurt pesapaigatruudust ja kaitse-eesmärke, tuleb asustamata kestlikku elupaika kaitse all hoida kuni 7 aastat. Riigikohus järeldas, et MS § 41 lg 8 koostoimes LKS § 48 lg-ga 2 ning kaitse-eeskirja § 1 lg 1 p-ga 1, § 14 lg-ga 3 ja § 15 lg-ga 3 võimaldasid keskkonnaametil kanakulli kui II kategooria kaitsealuse liigi elupaiga kaitse vajadusele viidates keelduda metsateatiste registreerimisest. ([RKHKo 4.12.23 asjas nr 3-21-552](#), p 18-19)

2.1.3. LKS § 55 isendikaitse sätete kohaldamine

Alama astme kohtute praktikast nähtub, et olulisemaks loetakse raiete mõju hindamist ja kaitsealuse liigiga arvestamist juhul, kui raie toimub kaitstaval alal. Muudel aladel on loetud piisavaks LKS isendikaitse sätted. Kohtupraktikas on korduvalt viidatud LKS §-le 55 kui sättele,

mis tagab kohtute hinnangul loodusväärtuste kaitse ka juhul, kui selleks puudub sõnaselge muu seadusest tulenev keeld.

Nagu eelpool juba välja toodud, on halduskohtu praktikas väljendatud seisukohta, et **väljapoole kaitstavaid alasid jäävate metsiste kaitse tagatakse isendikaitsega** (LKS § 55 lg-d 6 ja 6¹). (Nt [Tallinna HK 30.11.22 otsus asjas nr 3-22-358](#), p 30; [Tallinna HK 6.12.22 otsus asjas nr 3-22-206](#), p 30; [Tallinna HK 12.12.22 otsus asjas nr 3-22-370](#), p 28)

Selge ei ole siiski see, kuidas on kohtute arvates tagatud LKS §-st 55 tulenevad isendikaitse sätete rakendamine praktikas, arvestades keeldude väga üldist sõnastust. Iseäranis on praktikas tekitanud küsimusi LKS § 55 lõigetes 6 ja 6¹ sätestatud keelud. LKS § 55 lg 6 kohaselt on kaitsealuse loomaliigi isendi püüdmine ja tahtlik häirimine paljunemise, poegade kasvatamise, talvitumise ning rände ajal keelatud (välja arvatud LKS §-des 58 ja 58² sätestatud erandjuhtudel – nt teaduseesmärgil vmt). LKS § 55 lg 6¹ keelab üldreeglina kõigi looduslikult esinevate lindude pesade ja munade tahtliku hävitamise või pesade kõrvaldamise, ning lindude tahtliku häirimise, eriti pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal.

Tallinna ringkonnakohus on sedastanud, et LKS § 55 lõikes 6¹ sätestatud keeldu tuleb järgida metsatööde tegijal ning seda peab silmas pidama ka riik tegevuseks luba andes. ([Tallinna RnK 29.04.21 määrus asjas nr 3-20-2652](#), p 26)

Asjas nr 3-20-605 asus ringkonnakohus seisukohale, et **ehkki vaidlusalused metsise elupaigad ei olnud püsielupaigana kaitse alla võetud, pidi keskkonnaamet raiete lubamisel siiski hindama nii kavandatavate kui ka juba eelnevalt toimunud ja keskkonda juba mõjutanud raiete koosmõju LKS § 55 kontekstis**. Ringkonnakohus asus selles asjas erinevate teadlaste seisukohti kaaludes lõpuks küll seisukohale, et raiemahtude võrdlusest kogu elupaiga puistute pindalaga (8%) ja harvendusraietele puistute täiuse kohta seatud piirangutest (täius 60%) nähtub, et raiete liiki ning koosmõju arvestades ei ole siiski põhjust kahtlustada LKS §-s 55 sätestatud keeldude rikkumist – arvestades sh, et metsateatistes on esitatud ajalised piirangud raieteks ja lisaks soovitus raiete käigus säilitada suuri haralisi mände ning hoida võimalikult palju puhmastikuga maapinda raiejäätmetest puhtana. ([Tallinna RnK 09.02.2021 otsus nr 3-20-605](#), p 20)

Riigikohus leidis asjas 3-20-605 esialgset õiguskaitsset lahendades muuhulgas, et asjakohane oli kaebaja väide, et metsised on häirimise suhtes tundlikud ka talvel ja seejuures **on LKS § 55 lg 6 järgi kaitsealuse loomaliigi isendi häirimine talvitumise ajal keelatud** ([RKHKm 11.12.20 asjas nr 3-20-605](#), p 12). Viimases küsimuses on ringkonnakohus hiljem siiski leidnud, et LKS § 55 lõikes 6 on silmas peetud eelkõige talvituvaid (talveund magavaid või talveuinakuid tegevaid, s. o talvel puhkeseisundis olevaid) loomi, mitte lihtsalt kõiki talve üle elavaid kaitsealuseid looma- ja linnuliike. ([Tallinna RnK 09.02.2021 otsus nr 3-20-605](#), p 19)

Asjas nr 3-21-979 on riigikohus sedastanud, et lindude häirimise risk kaasneb raiega alati, ometi võimaldab metsaseadus eriseadusena metsa raiuda. **Metsateatise registreerimisel tuleb LKS § 55 lõikega 6¹ arvestada ja lähtuda KeÜS §-dest 10 ning 11, st vältida ülemäära häirimist ja võtta ettevaatusmeetmed**. ([RKHKo 28.09.23 asjas 3-21-979](#), p 26)

Riigikohus ei pea samas alati kohustuslikuks selliste meetmete kehtestamist metsateatise kui raieloa kõrvaltingimustena, vaid märgib: „*Kolleegium nõustub kohtutega, et LKS § 55 lg 6¹ ei näe ette kohustust sätestada liikide häirimise jms keelud metsateatise registreerimise otsuse konkretiseeritud kõrvaltingimustena. LKS § 55 lg 6¹ esmane adressaat on metsa omanik ja metsatööde tegija, ehkki selle sätte järgimine võib olla seotud suurte praktiliste raskustega. Siiski võib Keskkonnaamet LKS § 55 lg-st 6¹ tuletatavaid tingimusi ennetava meetmena*

metsateatise registreeringule haldusmenetluse seaduse (HMS) § 53 lg 2 p-de 2 ja 3 alusel lisada, kui ilmneb konkreetne oht, et raiumine võib muidu kaasa tuua LKS § 55 lg 6¹ rikkumise.“ (RKHKo 28.09.23 asjas 3-21-979, p 26)

Märkimisväärne on seejuures Riigikohtu lahendi sedastus, et LKS § 55 lg 6¹ järgimine „võib olla seotud suurte praktiliste raskustega“. Olulisem on aga seisukoht, et kui ilmneb konkreetne oht, on riigikohus pidanud võimalikuks keskkonnaameti poolt LKS § 55 lg-st 6¹ tuletatavaid tingimusi metsateatise registreeringule lisada. See viitab keskkonnaameti kaalutluskohustusele.

KÕKile teadolevalt on käesoleva analüüsi koostamise ajal (märts 2024) menetlus pooleli mitmes kohtuasjas, milles on vaidluse all LKS § 55 lg 6¹ rakendamine ehk pesitsusrahu nõude kohaldamine. Küsimuse all on, mis juhtudel saab lindude pesitsusperioodil toimuvat raiet lugeda LKS § 55 lg 6¹ rikkumiseks.

Näiteks on Tallinna halduskohus kohtuasjas 3-22-206 asunud seisukohale, et metsakaitseeksperdi soovitust raiete teostamiseks aprillist mai lõpuni ei saa käsitleda LKS § 55 lg 6¹ rikkumise ehk lindude tahtliku häirimise soovitusena, kuna ei olnud tuvastatud lindude pesitsemine vaidlusalusel alal. Halduskohus leidis selles asjas: „Üldine raierahu kehtestatakse küll mh selleks, et linde pesitsuse ajal mitte häirida, aga see ei tähenda, et ka hädavajalikud raied peaksid raierahu tõttu jääma tegemata ning et automaatselt on tegemist LKS § 55 lg 6¹ rikkumisega. Selleks tuleks tuvastada ka alal linnuliigi pesitsemine.¹⁰ Puudub alus kahelda, et RMK arvestab MKE realiseerimisel õigusaktidest tulenevate tingimuste ja piirangutega.“ (Tallinna HK 6.12.22 otsus asjas nr 3-22-206, p 34.3)

Põhjalikult on Tallinna halduskohus käsitlenud LKS § 55 lg 6¹ kohaldamist 2023. a novembris asjas 3-21-1813 tehtud otsuses, mis on veel jõustumata. Kohus on viidanud, et LKS § 55 lg 6¹ punktid 1 ja 2 on seotud linnudirektiivi artikliga 5, mille järgi liikmesriikidel tuleb keelata kõigi looduslikult esinevate linnuliikide tahtlik tapmine (punkt a), pesade ja munade tahtlik hävitamine või kahjustamine või pesade kõrvaldamine (punkt c) ning lindude tahtlik häirimine eriti pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal, niivõrd kui selline häirimine on direktiivi eesmärkide seisukohalt oluline (punkt d). Kohus on selles kohtuasjas toonud välja, millises metsatüübis ja millises vanuses metsas raiet lubati ning on keskkonnaameti avaldatud haudelindude asustustiheduse maatriksi (<https://keskkonnaamet.ee/elusloodus-looduskaitse/pesitusrahu>) järgi tuvastanud, et raiet lubati maatriksis toodud kollastel ja punastel aladel, kus potentsiaalne mõju linnustikule on keskmine (kollase ala puhul) või suur (punase ala puhul). Kohus on välja toonud, et raie mõju linnustikule sõltub ka raieliigist: „Lageraiel on kõige negatiivsem mõju, kuna raie käigus hävivad paratamatult nii maapinnal, põõsastikes, puuõnsustes kui ka võrades pesitsevate lindude munad või hukuvad lennuvõimetud poad. Lisaks elupaikade otsesele hävimisele võib pesitsemine luhtuda ka mehhaniseeritud raievõtetega tekitatava müra tõttu, mis tekitab lindudele stressi ja põhjustab pesade hülgamist.¹¹“ Halduskohus leiab, et **lageraie suurema lindude asustustihedusega metsas pesitsemise kõrgajal toob suure tõenäosusega kaasa olulise keskkonnahäiringu tekkimise** (praegu olemasoleva info põhjal kuue või enama pesakonna jagu munade hävitamise või linnupoegade hukkumise hektari kohta). **Kohtu hinnangul on tegu keskkonnaohuga (vt KeÜS § 5), mida KeA on kohustatud vältima (KeÜS § 10). Tõhus meede**

¹⁰ Vt pesitsusrahu kinnipidamise kontrollijuhend, kättesaadav

<https://keskkonnaamet.ee/pesitusrahu>.

¹¹ M. Mägi, „Kevadsuviste raiete võimalik mõju metsalindudele ja seda leevendavad meetmed“, Tartu 2019; kättesaadav veebis <https://infoleht.keskkonnainfo.ee/GetFile.aspx?id=1725709150> (8.11.2023), lk 23–25 ja 31.

ohu vältimiseks on raieloale kõrvaltingimuse seadmine, millega raie tegemine lindude pesitsemise kõrgajal keelatakse. Ka keskmise ja madalama lindude asustustihedusega metsades, samuti ajal, mis jääb väljapoole pesitsuse kõrgaega, tuleb järgida LKS § 55 lg-s 6¹ sätestatud keelde, ent sel juhul piisab ettevaatusmeetmete võtmisest, millega häiringu ilmnemise võimalust võimalikult suurel määral vähendada. (Tallinna halduskohtu 9.11.23 otsus asjas 3-21-1813 (jõustumata), p 10-19)

Riigikohus on 19.12.23 küsinud asjas 3-21-1266 Euroopa Kohtult eelotsust EL linnudirektiivi sätete kohaldamise kohta, mis mõjutavad otseselt LKS § 55 lg 6¹ rakendamist ([RKHKm 19.12.23 asjas nr 3-21-1266](#)). Pooled vaidlevad selles asjas Riigikohtus ennekõike selle üle, millised asjaolud peavad olema kindlaks tehtud selleks, et hõlmata lage- ja harvendusraie LKS § 55 lg-s 6¹ sätestatud keeldudega ning et lugeda selles sättes nimetatud tegevused tahtlikuks. **Seega on LKS § 55 lõike 6¹ kohaldamise osas oodata suuremat selgust pärast Euroopa Kohtu eelotsust.**

2.1.4. Kõrvaltingimuste seadmine metsateatises

Metsateatistes on praktikas harva kehtestatud kohustuslikke kõrvaltingimusi. Juhul, kui kõrvaltingimused on märgitud, on need sageli esitatud soovitusena. Kohtuvaidlustes on tõstatatud küsimus, kas soovituslike kõrvaltingimuste kehtestamine on kaitsealuste liikide kaitseks piisav.

Allikas: Metsaressursi arvestuse riiklik register					Väljavõtte kuupäev: 05.02.2022 12:11																										
Maaüksuse asukoht																															
Maakond	Vald / linn				Metskond																										
Tartu maakond	Elva vald				Tartumaa																										
Kinnistu number	Kinnistu nimetus																														
<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th></th> <th></th> <th></th> <th></th> <th>Pindala (ha)</th> <th>Tööliik</th> <th>Maht (tm)</th> <th>Otsuse kp</th> <th>Otsus</th> <th>Kehtiv kuni</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>50000536793</td> <td>02.02.2022</td> <td>09401.002.0180</td> <td>FS024</td> <td>17</td> <td>0.46</td> <td>sanitaarraie</td> <td>46</td> <td>03.02.2022</td> <td>JAH</td> <td>02.02.2023</td> </tr> </tbody> </table>															Pindala (ha)	Tööliik	Maht (tm)	Otsuse kp	Otsus	Kehtiv kuni	50000536793	02.02.2022	09401.002.0180	FS024	17	0.46	sanitaarraie	46	03.02.2022	JAH	02.02.2023
					Pindala (ha)	Tööliik	Maht (tm)	Otsuse kp	Otsus	Kehtiv kuni																					
50000536793	02.02.2022	09401.002.0180	FS024	17	0.46	sanitaarraie	46	03.02.2022	JAH	02.02.2023																					
Registreerimisest keeldumise põhjused/soovitused/täiendavad tingimused																															
Metsateatis nr 50000536793, katasintunnus 09401.002.0180, kvartal FS024, erand nr 17.																															
Metsateatis vastab Metsaseaduse §41 lg 8 ¹ nõuetele. Otsust on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul teatavaks tegemisest arvates, esitades vaide Keskkonnaametile haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras. Looduskaitseaduse (LKS §55 lg 6 ¹) alusel on keelatud looduslikult esinevate lindude tahtlik häirimine, eriti pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal. Lindude pesitsemise tipaeg on aprilli keskpaigast suve keskpaigani. Lindude asustustihedus on reeglina kõrgem segametsades (laane-, salu- ja soovikumetsades) ning kasvab metsa vanuse tõustes. Aitäh, et aitad hoida loodust ja elurikkust.																															

Joonis 3. Metsateatis, millele on lisatud täiendav tekst.

Halduskohus on reeglina leidnud, et **metsateatisele lisatud soovitused ei pea olema sätestatud siduvate tingimustena.** Näiteks asjas 3-21-2778 oli keskkonnaamet tuginenud kanakulli kaitse tegevuskavale, mis rõhutas säilikuude olulisust kanakulli kaitsele, kuna neist kujunevad kanakullile sobivad pesapuud ka suhteliselt noores puistus, nad võimaldavad metsal raiejärgselt kiiremini ja liigirikkamalt taastuda, suurendades sellega ka kanakulli toidubaasi, ning nad kujutavad endast kanakullile sobivaid varitsuskohti. Ometi ei kehtestanud keskkonnaamet metsateatistes säilikuude hoidmiseks kohustuslikke tingimusi, vaid ainult soovitusena „säilitada grupina ülevalitsevaid üksikuid suure võraga puid vähemalt 15% raie-eelsest puidutagavarast“. Halduskohus leidis, et tegemist on vastustaja kaalutlusruumi kuuluva otsustusega. Halduskohus viitas, et keskkonnaamet on selgitanud, et

kuigi soovitus ei ole õiguslikult siduvad, ei tähenda see seda, et metsaomanik keskkonnaameti soovitustega ei arvesta. **Kuigi kohus nõustus, et soovitus ei ole RMK-le siduvad ning tõhusam meede oleks sätestada siduvad kõrvaltingimused, ei muutnud see valik kohtu hinnangul metsateatise õigusvastaseks.** (Tallinna HK 24.11.22 otsus asjas 3-21-2778, p 17 (jõustumata¹²)).

KÕKi hinnangul on küsitav, kas soovituslikud tingimused aitavad vältida keskkonnaohtu, mis seisneb kaitsealuse liigi võimalikus häirimises ja seeläbi kahjustamises. Soovitus ei ole täitmiseks kohustuslikud ja neil ei ole õiguslikke tagajärgi. Kui keskkonnaamet on lugenud metsateatise soovituslikult kehtestatud tingimused liigi kaitseks väga oluliseks, siis ei saa lugeda liigile avalduvat mõju väldituks üksnes soovitustega, vaid need tingimused on vaja kehtestada haldusakti kõrvaltingimustena.

Võrdluseks võib tuua, et varasemas kohtupraktikas on Tallinna ringkonnakohtus sarnasel juhtumil – hoiualale väljastatud metsateatistel üldsõnaliste soovituste suhtes – asunud järgmisele seisukohale: „Hoiualast välja jääval kinnistu osal – eraldisel 10 ja osaliselt eraldistel 9 ja 11 – on metsateatisele tehtud lubav märke ning täiendavalt soovitatud teha raiet ajavahemikul 01.09.-31.01. Metsaseadus ega looduskaitseadus ei näe ette Keskkonnaameti soovitusliku siduvat tähendust. LKS § 32 lg 4 p 1 tuleb mõista nii, et kohustus teha raiet Keskkonnaameti poolt näidatud ajal lasub raie teostajal vaid juhul, kui Keskkonnaameti nõue on haldusaktis näidatud kohustaval viisil. Soovitusena sellise nõude sõnastamine võimalik ei ole ning soovitus ei pane isikule õiguslikke kohustusi.“ (vt [TlnRnKo 18.12.2013 nr 3-11-1504](#), p 14). Viidatud lahendis oli küsimus küll isikule otsese õigusliku kohustuse – teatud perioodil raie teostamise – panemine, ent järeldus, et kohustus saab kehtida üksnes juhul, kui see on haldusaktis näidatud kohustusena, peaks kehtima ka piirangutele.

2.1.5. Loodusväärtuste kohta info kogumise kohustus

Kohtupraktikas on vaieldud ka teemal, kas või mil määral tuleb metsateatise registreerimisel koguda täiendavat infot raie alal esinevate või sellest mõjutada saavate loodusväärtuste, sh kaitsealuste liikide kohta.

Nagu eelpool (analüüsi p 1.5) viidatud, kehtib metsateatiste nagu ka muude haldusaktide menetluses uurimispõhimõtte (HMS § 6), mis kohustab haldusorganit välja selgitama menetletavas asjas olulise tähendusega asjaolud ja vajaduse korral koguma selleks tõendeid oma algatusel. Kohtuvaidlustes on tõusetunud küsimus, mida see kohustus kaitsealuste liikide kohta info väljaselgitamise kontekstis tähendab.

Halduskohus on asjas 3-22-160 leidnud, et **loodusväärtuste inventeerimise kohustus ei ole metsateatise registreerimise tähtaegu arvestades praktikas võimalik.** Samas asjas oli küsimuse all, mis asjaoludel võiks keskkonnaametil üleüldse tekkida vajadus või kohustus inventeerimist läbi viia. **Halduskohus ei ole lugenud inventeerimiskohustuse tekkimise piisavaks tingimuseks asjaolu, et kohalik elanik on kinnistul näinud II kaitsekategooria liiki laanerähni,** kuna see fakt ei näita halduskohtu hinnangul, et tegemist oleks selle liigi elupaigaga ja lisaks ei tule kõiki II kaitsekategooria liikide elupaiku kaitse alla võtta (LKS § 48 lg 2). ([Tallinna HK 20.09.2022 otsus asjas nr 3-22-160](#), p 14).

Mitmes asjas on halduskohtud lähtunud eeldusest, et **kuna mets on juba inventeeritud, siis on andmed loodusväärtuste kohta välja selgitatud ja täiendav inventeerimise vajadus enne metsateatise registreerimist puudub.** Neis asjus on kohtud lähtunud formaalselt ja KÕKi

¹² Halduskohtu otsus on tühistatud ringkonnakohtu poolt muudel kaalutlustel.

hinnangul ekslikult MS § 41 lg 7 sõnastusest, mille kohaselt keskkonnaamet kontrollib nõuetekohase metsateatise alusel kavandatud raiete vastavust õigusaktide nõuetele ning seaduses ettenähtud juhtudel kehtivatele inventeerimisandmetele või tegelikele andmetele metsa seisundi, vanuse, rinnaspindala ja varude suuruse kohta, kui inventeerimisandmed ei vasta tegelikkusele. Halduskohtud on sellest lähtuvalt leidnud, et MS ei näe enne metsateatise registreerimist ette täiendava inventeerimise kohustust, kui vastustajal ei ole põhjendatud kahtlust inventeerimisandmete tegelikkusele vastavuse osas. (nt [Tallinna HK 20.09.2022 otsus asjas nr 3-22-160](#), p 14; [Tallinna HK 20.09.2022 otsus asjas nr 3-22-344](#), p 17, [Tallinna HK 20.09.2022 otsus asjas nr 3-22-349](#), p 16)

KÕKi hinnangul on kohtud neis asjades inventeerimise vajaduse osas ekslikult viidanud MS § 41 lõikele 7. Metsa inventeerimisandmed MS § 41 lõike 7 tähenduses ei võrdu ala loodusväärtuste inventeerimise ehk uurimisega. Metsa inventeerimise üheks peamiseks eesmärgiks on andmete kogumine metsade iseloomu ja seisundi ning nende paiknemise ja varude suuruse kohta.¹³ Loodusväärtuste inventeerimine võib toimuda näiteks riikliku keskkonnaseire raames või eraldi uurimistööna ja see ei ole tingimata osa metsa inventeerimisest. Tegemist on kahe erineva mõistega. Näiteks kasutatakse inventeerimise mõistet ka loodusdirektiivi metsaelupaikade väljaselgitamise kohta Eestis jm. Loodusväärtuste inventeerimine on muuhulgas vajalik LKS alusel kaitstavate loodusobjektide kaitse tagamiseks.

Kohtupraktikast on ka näiteid, kus **halduskohus on lugenud täiendava info kogumise kohustuse piisavaks aluseks asjaolu, et metsateatise vaidlustanud MTÜ oli esitanud keskkonnaametile info II kaitsekategooria nahkhiireliigi esinemise kohta**. Asjas nr 3-21-2624 on Tallinna halduskohus leidnud: „Kohus nõustub vastustajaga küll selles, et II kategooria kaitsealuse liigi elupaik ei ole automaatselt lageraie keelamise aluseks, kuid see ei tähenda veel seda, et vastustaja ei pidanud haldusmenetluses välja selgitama kõiki asjas tähtsust omavaid asjaolusid olukorras, kus vastustajale pidi teada olema, et esiteks võib alal esineda II kategooria kaitsealuse liigi elupaik (nahkhiirlased) ning nende kaitse üheks üldteadaolevaks kaitseabinõuks on vanade metsade säilitamine (vt näiteks kättesaadav arvutivõrgus: <https://envir.ee/elusloodus-looduskaitse/looduskaitse/liigikaitse>; samuti on erinevad nahkhiirlaste kaitse-eeskirjad kättesaadavad arvutivõrgus: https://infoleht.keskkonnainfo.ee/default.aspx?state=3;1389049207;est;eelisand;;&comp=obj_result=lnim&obj_id=-119025074).“ (Tallinna HK 03.11.2022 otsus asjas nr 3-21-2624 (jõustumata), p 17.6)

Küsimuses, kas keskkonnaamet saab lähtuda üksnes keskkonnaregistri andmetest või võib kasutada ka keskkonnaregistrisse kandmata keskkonnaandmeid, on riigikohus sedastanud, et **kuni juunini 2022 kehtinud keskkonnaregistri seaduse (KeRS) § 6 lg 1 kohaselt ei tohtinud haldusorganid keskkonnaregistrisse kandmata keskkonnaandmeid kasutada keskkonnalubade ja keskkonnakasutuse registreerimise taotluste menetlemisel ning planeeringute ja arengukavade koostamisel, kui seaduses ei olnud sätestatud teisiti**. Riigikohus leidis aga, et **see ei andnud haldusorganile õigust jätta tähelepanuta registrist puuduvaid keskkonnaandmeid, kui need olid asutusele teada või kui ta oleks neist eeldatavalt teada saanud nõuetekohases haldusmenetluses**. Keskkonnaregistris ebaõigete andmete avastamisel tuli algatada andmete parandamine (KeRS § 53). ([RKHKo 28.09.23 asjas 3-21-979](#), p 37)

¹³ Keskkonnaministri 16.01.2009. a määrus nr 2 „Metsa korraldamise juhend“, § 2 p 1

2.2. Rohevõrgustik

Metsateatiste vaidlustamisel on üheks kaebajate argumendiks olnud sageli see, et raiet plaanitakse rohevõrgustiku alal, ent metsateatise registreerimisel ei ole keskkonnaamet selle asjaoluga arvestanud.

Tallinna ringkonnakohtus asus 2021. a asjas nr 3-21-1187 esialgse õiguskaitsse taotlust lahendades seisukohale ([Tallinna RnK määrus 14.07.21 asjas nr 3-21-1187](#), p 14): *Ringkonnakohtus ei jaga seisukohta, et kuna uuendusraiate (sh lageraie – MS § 28 lg 4 p 1) eesmärk on metsa uuendamine või uuenemine (MS § 28 lg 6) ning erinevalt raadamisest ei ole alust väita, et raiete tulemusel võiks väheneda looduslike alade (s.o rohevõrgustiku) ulatus, siis ei saa järeldada, et lageraie võiks kahjustada rohevõrgustiku toimimist. Olenemata sellest, et lageraie järel säiliks iseenesest looduslik ala ja kõlvikuliselt koosseisult on põhimõtteliselt jätkuvalt tegemist (uueneva) metsamaaga, ei anna see alust ignoreerida asjaolu, et lageraie järel võtaks metsa tegelik uuenemine aega aastakümneid. Samuti ei ole põhjust üldistavalt eeldada, et rohevõrgustiku eesmärgipärane toimimine on igasugusel looduslikul alal alati ühetaoliselt tagatud, olgu tegemist siis raieküpse metsaga või metsauuendusala või noorendikuga.*

Sellele järgnenud Tallinna halduskohtu lahendites ei ole kohtud aga seda ringkonnakohtu seisukohta arvestanud.

Asjas 3-21-2778 on halduskohus leidnud, et ehkki Kõlleste valla üldplaneeringust tulenes kohustus arvestada loaandluses rohevõrgustiku eesmärkidega, siis selleks, et üldplaneeringust saaks tulla lageraie keeld kui väga oluline omandiõiguse piirang, peab see olema seal selgesõnaliselt sätestatud. Kohus leidis, et Kõlleste valla ega Põlva valla üldplaneeringud ei sisaldanud konkreetseid metsaraie piiranguid rohelise võrgustiku alal. Samuti leidis halduskohus, et kui raie on kavandatud rohevõrgustiku alale ja planeeringuga ei ole täpsustatud rohevõrgustiku toimimist tagavaid tingimusi sh konkreetset sätestatud lageraie keeldu, ei saa keskkonnaamet registreeringust keelduda. Kohus leidis, et keskkonnaamet saab metsateatise registreerides arvestada vaid üldplaneeringus kehtestatud piirangutega, mitte asuda kohaliku omavalitsuse asemel selles osas õigusruumi kujundama, sedastades kokkuvõtvalt: *„Olukorras, kus metsateatise alusel kavandatav raie on kooskõlas MS-is sätestatud piirangutega raietele, mille eesmärgiks on mh ka lageraiate negatiivsete mõjude vähendamine (eelkõige metsa uuendamiskohustus, lageraie keeld alade kõrval, mis ei ole uuenenud ning piirangud raiete suurusele), ei pidanud Keskkonnaamet metsateatise registreerides täiendavalt põhjendama, miks raied üldplaneeringute kohaselt lubatud on.“* (Tallinna HK 24.11.22 otsus asjas nr 3-21-2778, p 15; jõustumata, ringkonnakohtu poolt tühistatud)

Asjades nr 3-22-358, 3-22-368, 3-22-206 ja 3-22-370 ning 3-22-369 on halduskohus asunud sarnastele seisukohtadele, leides, et *„kui kohalik omavalitsus ei ole otsustanud suunata ega ka piirata erinevatel alustel raieid, siis kohalduvad üldised õigusaktidest tulenevad piirangud ning nende järgimisel ei ole raie planeeringuga vastuolus. (---) Rohevõrgustiku alad ei ole kaitsealad ning kui ÜP koostaja ei ole pidanud täiendavaid piiranguid raietele vajalikuks kohaldada, siis kehtivad raietele õigusaktidest tulenevad nõuded.“* Kohus leidis veel: *„Kuna rohevõrgustiku tagamine on kohaliku omavalitsuse ülesanne ning seda korraldatakse ÜP kaudu, siis ei saa vastustaja metsateatiste menetluses asuda kohaliku omavalitsuse asemel selles osas õigusruumi kujundama. Keskkonnaamet saab metsateatise registreerides arvestada vaid üldplaneeringus ja teistes õigusaktides kehtestatud piirangutega. Samuti ei saa vastustaja asuda metsateatiste menetluses tõlgendama planeeringulisi eesmärke selliselt, et vaatamata keelu puudumisele oleks siiski kogu rohevõrgustiku tuumala või rohevõrgustik*

tervikuna raiekeelu all. Sellisel juhul rakendatakse rohevõrgustiku aladele ette piiranguid, mida ei ole kehtestatud isegi kõigile LKS-is sätestatud kaitsealadele või elupaikadele.“ ([Tallinna HK 30.11.22 otsus asjas nr 3-22-358](#), p 21-26; [Tallinna HK 30.11.22 otsus asjas nr 3-22-368](#); [Tallinna HK 6.12.22 otsus asjas nr 3-22-206](#), p 21-26; [Tallinna HK 12.12.22 otsus asjas nr 3-22-370](#), p 32 ning 36-37; [Tallinna HK 16.12.22 otsus asjas nr 3-22-369](#), p 28)

Asjas nr 3-22-162 on halduskohus lisaks leidnud, et „Kohtu hinnangul ei ole vaidlust, et ka peale lageraie tegemist on tegemist loodusliku alaga, kuigi see on inimtegevuse (lageraie) tõttu oma senise bioloogilise koosseisu ja põhilise tunnuse (mets) olulises osas või täielikult kaotanud. Kohus selgitab, et kohus saab aru, et viidatud piirang on sätestatud eelkõige eesmärgiga vältida looduslike aladele täisehitamist ja sellest ei tulene otsesest lageraie keeldu.

Eeltoodust tulenevalt tuleb nõustuda vastustaja ja kolmanda isiku poolt märgituga, et Kõlleste valla üldplaneering ei sisalda konkreetseid metsaraie piiranguid rohelise võrgustiku alal. Üldplaneeringu seletuskirja kohaselt on rohelise võrgustiku tuumala ja koridorides metsakategooriaks üldjuhul tulundusmets ja seal võib arendada metsamajandust. Majanduslikult suurima osa metsamajanduse reaalsest sisust moodustab teatavasti metsa langetamisel saadava puidu kommertsialiseerimine. Kõlleste üldplaneering ei välista otsesõnu rohevõrgustiku alal metsaraieid sh lageraieid.“ (Tallinna HK 1.02.23 otsus asjas nr 3-22-162, p 12 (jõustumata))

Kokkuvõtvalt on Tallinna halduskohus olnud varasemas praktikas järjepidevalt seisukohal, et 1) rohevõrgustiku alal peavad raiepiirangud olema sõnaselgelt KOV üldplaneeringus sätestatud; 2) juhul, kui raiepiiranguid ei ole KOV üldplaneeringus sätestatud, ei saa keskkonnaamet hakata KOV asemel hindama ega põhjendada, kas raie võib rohevõrgustiku ala kahjustada.

Need seisukohad on ümber lükatud Riigikohtu 28.09.23 otsusega Päraküla seltsi kohtuasjas (3-21-979), mille järeldused olid lühidalt järgmised (pikemalt on need lahti kirjutatud nt [KÕKI uudiskirjas](#)):

- Riigikohus nõustus alama astme kohtutega, et metsa paiknemine rohevõrgustiku tuumalal iseenesest metsa raiumist, sh lageraieid ei välista. Riigikohus juhtis aga tähelepanu sellele, et PlanS § 6 p-st 17 tulenevalt on rohevõrgustiku eesmärk iseäranis eri tüüpi ökosüsteemide, sh erinevat tüüpi metsade kui elupaikade säilitamine, mitte pelgalt senise metsaala säilitamine loodusliku alana. Riigikohtu hinnangul nähtub sellest PlanS sättest muuhulgas, et seadusandja hinnangul ei ole Eestis elurikkuse kaitsmiseks piisavad kaitstavad loodusobjektid, sh Natura 2000 alad, vaid **täiendavalt on tarvis neid ühendavat ja toetavat maastikuvormide võrgustikku.**
- Riigikohus nõustus põhimõtteliselt ka alama astme kohtutega, et rohevõrgustiku säilimise tingimused sõltuvad esmajoonel riigi ja kohaliku omavalitsuse planeeringutest. Ent Tõstamaa valla üldplaneering aastast 2008 ei sätestanud spetsiifilisi nõudeid rohevõrgustiku eripärast lähtudes, vaid raiepiirangud olid seatud üksnes puhkealadele ja Tõstamaa aleviku ümber ning olid Riigikohtu hinnangul kantud üksnes inimese rekreatsiooni eesmärkidest ega saanud tagada rohevõrgustiku kõigi elementide toimimist elurikkuse seisukohast. Seetõttu leidis riigikohus, et **Keskkonnaamet ei saanud jätta rohevõrgustikuga seonduvat hindamata.**
- Riigikohus juhib lahendis tähelepanu, et PlanS sätetest nähtuvalt ei ole rohevõrgustiku säilitamine vaid kohaliku omavalitsuse, vaid ka riigi pädevate asutuste vastutusalas. Raie lubatavuse lõplik ja igakülgne kontrollimine on MS § 41 lõikest 7

tulenevalt Keskkonnaameti pädevuses. **Metsateatise menetluses tuleb Keskkonnaametil kaaluda erinevaid huve, sh tuleb vajadusel kaaluda huvi metsa majandada ja võimalikku olulist negatiivset mõju rohevõrgustiku eesmärkidele, arvestades konkreetseid asjaolusid.**

- Erandlike asjaolude puudumisel võib Keskkonnaamet raie lubatavust rohevõrgustiku vaates eeldada – ent seda juhul, kui KOV üksus on üldplaneeringus seadnud raietele asjaomasel rohevõrgustiku osal üldjoonteski rohevõrgustiku eesmärkidest lähtuvad kitsendused ja raie vastab nendele kitsendustele.

([RKHKo 28.09.2023 asjas nr 3-21-979](#))

Riigikohtu seisukoht muudab märkimisväärselt senist kohtupraktikat rohevõrgustiku alal esitatud metsateatiste registreerimise osas. Kohtuasjas 3-21-2778 on ringkonnakohus 2024. a veebruaris tühistanud halduskohtu otsuse peaaesjalikult just Riigikohtu poolt asjas 3-21-979 sõnastatud põhjendusi kasutades. ([Tallinna RnK 15.02.24 otsus asjas nr 3-21-2778, p 9-10](#))

Riigikohtu seisukoha rakendamine praktikas eeldab KÕKi hinnangul keskkonnaametilt metsateatiste menetlemise praktika olulist muutmist.

Keskkonnaagentuur (KAUR) avalikustas 2023. a augustis analüüsi rohevõrgustiku planeerimisest¹⁴, milles järeldati, et seadusandlus ei toeta hetkel rohevõrgustiku käsitlust piisavalt ning seatud kasutustingimustest ei peeta piisavalt kinni. KAURi juhendis, mis avalikustati koos analüüsiga, on metsamaa järjepidevuse puhul aga viidatud, et selle peab tagama kohalik omavalitsus. Riigikohtu lahend selgitab, et ka Keskkonnaametil on rohevõrgustiku hoidmisel oma roll, ning Keskkonnaamet võib sellega aidata praktikas rohevõrgustiku funktsionaalsust praktikas paremini hoida ja parandada.

KÕKi hinnangul tuleks Keskkonnaametil tuleks Riigikohtu lahendist lähtuvalt muuta senist praktikat metsateatiste menetlemiseks rohevõrgustiku aladel vähemalt järgmiselt:

- 1) rohevõrgustiku alasid puudutavaid metsateatise ei või registreerida automaatmenetluses, kui ei ole selge, kas planeeringutes seatud tingimused on rohevõrgustiku kaitseks piisavad, vaid selliseid teatise peab menetlema tavamenetluses;
- 2) Keskkonnaamet loob süsteemi metsateatiste esitamisest avalikkuse teavitamiseks;
- 3) avalikkusele antakse edaspidi üks nädal kuni 10 päeva seisukohtade avaldamiseks;
- 4) kui avalikkuselt saadava info põhjal tekib kahtlus, et raiel võib olla rohevõrgustiku toimimisele ebasoodne mõju, tuleb Keskkonnaametil seda kahtlust kontrollida, tehes vajadusel otsuse raie lubamise kohta ka pikema aja jooksul kui metsaseaduses ette nähtud 15 tööpäeva ning
- 5) metsateatistes tuleb hakata esitama kirjalikke põhjendusi, sh tuleb põhjendada kaalukate vastuväidetega mitteametist.

2.3. Veekaitsevöönd ja kalda piiranguvöönd

LKS § 37 lg 2 näeb ette, et ranna ja kalda piiranguvööndis asuvate metsade kaitse eesmärk on vee ning pinnase kaitsmine ja puhketingimuste säilitamine. Ranna piiranguvööndis on keelatud lageraie. Kalda piiranguvööndis ei tohi lageraielangi pindala olla suurem kui 2 ha, välja arvatud maaparandussüsteemi eesvoolu veekaitsevööndis maaparandushoiutööde tegemisel. Ranna ja kalda piiranguvööndis valik- ning turberaie tegemisel tuleb arvestada LKS

¹⁴ Rohevõrgustik: üldplaneeringute analüüs ja planeerimise juhend. KAUR 2023.

<https://keskkonnaportaal.ee/et/node/5873>

lisas sätestatud tingimustega. LKS lisas on määratletud nõuded erinevat tüüpi puistu rinnaspindalale pärast valikraiet ning nõuded aegjärksele raiele.

Veekaitsevööndi kitsendused on sätestatud veeseaduses. VeeS § 119 p 2 kohaselt on veekaitsevööndis keelatud puu- ja põõsarinde raie veeseaduse § 118 lg 2 p-des 1 ja 2 loetletud veekogude rannal või kaldal Keskkonnaameti nõusolekuta, välja arvatud maaparandussüsteemi ehitamiseks ning hoiuks. Veeseaduses ei ole sätestatud selgeid kriteeriume, millest Keskkonnaamet peab nõusoleku üle otsustamisel lähtuma. Kaalutlusena tuleb siiski arvestada vähemalt veekaitsevööndi eesmärki – veekogu kalda või ranna erosiooni ja hajuheite vältimine (VeeS § 118 lg 1).

Tallinna ringkonnakohus on asjas nr 3-21-1187 lahendanud kaebust metsateatiste peale, millega mh lubati teha raiet veekaitsevööndis. Ringkonnakohus leidis esialgse õiguskaitse määruses, et metsateatistes on välja toodud veeseadusest tulenevad nõuded, mida tuleb raietööde tegemisel järgida, ning kaebaja ei ole põhjendanud, miks ei ole metsateatistes märgitud tingimused piisavad või kuidas kahjustaks kavandatud lageraie iseenesest (so sõltumata tööde teostamise viisist) Männiku jõe elupaiku. ([Tallinna RnK 14.07.21 määrus asjas nr 3-21-1187](#), p 12)

Tallinna halduskohus lahendas asjas 3-21-2778 kaebust metsateatiste peale, millega lubati lageraieid osaliselt Leevi jõe veekaitsevööndis, mis on lõheliste jõgi, ning Hatiku oja veekaitsevööndis. Lageraieid lubavatele metsateatistele oli Keskkonnaamet seadnud kõrvaltingimuse, et veekaitsevööndis on: 1) lubatud raiuda vaid vigastatud, surnud, vette langenud ja veekogu poole lamanduvaid puid. Erosiooniohu ja orgaanika veekogusse kandumise takistamiseks tuleb pöösastikku veekaitsevööndites säilitada; 2) raidmed tuleb veekaitsevööndist ära vedada; 3) mootorsõidukiga kallaste kahjustamine ja rööbaste tekitamine on veekaitsevööndis keelatud. Lisaks oli Keskkonnaameti poolt antud soovitus: vee-elustiku häiringute ja pinnase kahjustamise vältimiseks teostada veekaitsevööndis raietöid võimalusel külmunud pinnasega. Halduskohus nõustus Keskkonnaametiga ja leidis, et sisuliselt tähendab see seda, et veekaitsevööndis lageraieid teha ei saa, kuna raiuda on lubatud vaid vigastatud, surnud, vette langenud ja veekogu poole lamanduvaid puid, st veekaitsevööndis puistu säilib. Kohus ei nõustunud kaebaja etteheidetega, et Keskkonnaamet jättis tegelikult kaalutlusõiguse teostamata, ega esitanud metsateatistes põhjendusi. **Halduskohus leidis, et lähtudes metsateatiste formaadist võib eeltoodud kõrvaltingimusi ja soovitusi pidada siiski piisavaks, millest nähtub, et Keskkonnaamet on kaalutlusõigust teostanud.** Kohtumenetluses oli Keskkonnaamet lisaks välja toonud, et kaalub iga metsateatise menetlemisel raiete mõju lõhejõe ääres veekogust, elustikust ja kaitse-eesmärkidest lähtuvalt. Kohtuotsuse kohaselt nähtus kohtule, et Keskkonnaamet oli seda teinud ka kõnealusel juhul. Seejuures ei olnud vastavad metsateatised antud automatiseeritud menetluses, vaid metsateatistelt nähtus nende andmine konkreetse ametniku poolt. (Tallinna HK 24.11.22 otsus asjas nr 3-21-2778 (tühistatud Tallinna ringkonnakohtu 15.02.24 otsusega rohevõrgustikuga seotud kaalutlustel), p 18)

Asjas nr 3-22-1844 on Tallinna halduskohus lahendanud kaebust, kus Keskkonnaamet keeldus metsateatise registreerimisest, kuna metsateatistes kavandatud lageraieala asus Mustjõe ääres ja jäi 1,26 ha ulatuses Mustjõe kalda piiranguvööndisse. Samuti piirnes vaidlusalune eraldis teiste eraldistega, millel oli juba lubatud lageraie Mustjõe kalda piiranguvööndis. Kaebaja taotletud raie lubamisel moodustunuks Mustjõe kalda piiranguvööndisse lage ala, mis hõlmanuks kokku 2,94 ha. Halduskohus luges Keskkonnaameti keeldumise õiguspäraseks. Kohus sedastas, et raie tegemiseks on kalda piiranguvööndis sätestatud metsaseaduse reeglitest rangemad piirangud ja kalda piiranguvööndis kehtib metsaseaduse ees privilegieerituna LKS § 37 lg 2 eriregulatsioon ning **metsateatise menetluses tuli arvestada**

LKS-st tuleneva keeluga lubada kalda piiranguvööndis 2 ha-t ületavat lageraielangi pindala, va maaparandushoiutööde erandi puhul. Raielangi kogupindala arvestamisel tuleb lisaks uue lageraielangi pindalale võtta arvesse sellega piirneva raiesmikuga eraldist. ([Tallinna HK 02.03.2023 otsus asjas nr 3-22-1844, p 12-14](#))

3. Raiete keskkonnamõju hindamine

3.1. Keskkonnamõju hindamise kohustus

Keskkonnaamet on olnud halduspraktikas järjepidevalt seisukohal, et metsateatis ei ole tegevusluba keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) mõttes ning seetõttu ei tule metsateatise menetluses otsustada KMH algatamise üle vastavalt KeHJS-le. Keskkonnaamet on leidnud: „Metsateatis ei ole tegevusluba KeHJS § 7 mõttes ning vastav seadusandja tahe nähtub selgelt ka KeHJS muutmise seaduse eelnõu menetlemisel, mille käigus jäeti metsateatis tegevuslubade nimistust välja (eelnõu menetluse käigus jäeti arvestamata ettepanek metsateatise tegevuslubade nimistusse lisamiseks). (Vt nt [Tallinna HK 16.06.21 otsus asjas nr 3-20-2652](#), p 10)

Üldist KMH algatamise kaalumise kohustust metsateatise menetluses KeHJS alusel on esimese ja teise astme kohtute praktikas eitatud, nõustudes Keskkonnaameti seisukohaga, et **metsateatis ei ole tegevusluba KeHJS § 7 mõttes** ([Tallinna HK 07.09.2020 otsus asjas nr 3-20-605](#), p 46; Tallinna HK 03.11.22 otsus asjas nr 3-21-2624, p 17.4 (jõustumata); Tallinna HK 22.11.22 otsus asjas nr 3-21-2778, p 19 (jõustumata)). Halduskohus on selle seisukoha võtmisel tuginenud samale väitele nagu Keskkonnaamet, et seadusandja tahe mitte lugeda metsateatist KeHJS §-s 7 loetletud tegevuslubade hulka nähtub selgelt KeHJS muutmise seaduse eelnõu menetlemisel, mille käigus jäeti metsateatis tegevuslubade nimistust välja (eelnõu menetluse käigus jäeti arvestamata ettepanek metsateatise tegevuslubade nimistusse lisamiseks).¹⁵

Samas on halduskohus leidnud, et metsateatise käsitlemist tegevusloana KeHJS mõttes ei saa ka välistada, kuna KeHJS § 6 lg 1 punktist 31.1 tuleneb, et olulise keskkonnamõjuga tegevuseks loetakse ka üle 100 hektari suuruse pindalaga metsamaa raadamine ja raadamist saab teha registreeritud metsateatise alusel, arvestades, et MS ei näe raadamiseks ette muu loa taotlemist. Halduskohus järeldab sellest, et **on ilmne seadusandja tahe lugeda tegevusloaks üksnes sellised metsateatised, mille alusel on kavandatud raadamist enam kui 100 hektari suurusel metsamaal.** ([Tallinna HK 07.09.2020 otsus asjas nr 3-20-605](#), p 46)

Halduskohus on asjas 3-20-605 analüüsinud konkreetsemalt ka seda, kas Keskkonnaamet pidi andma KeHJS § 6 lg 2 p 1 kohase eelhinnangu selle kohta, kas metsamajandusel on oluline keskkonnamõju. Halduskohus leidis, et vaidlusaluste metsateatistega kavandatud raied ei ole nimetatud tegevuste loetelus, mis on kehtestatud Vabariigi Valitsuse määrusega nr 224 ja mis täpsustab KeHJS § 6 lõikes 2 nimetatud tegevusvaldkondi. ([Tallinna HK 07.09.2020 otsus asjas nr 3-20-605](#), p 47) Samale seisukohale on asunud halduskohus asjas nr 3-21-2624, leides, et kuna vaidlustatud metsateatistega kavandatavad raied ei ole nimetatud KeHJS § 6 lõikes 1 ning neid ei ole määrusega nr 224 kehtestatud loetelus, **ei ole õige kaebaja seisukoht, justkui pidanuks vastustaja andma tingimata käesoleval juhul kavandatavatele raietele KeHJS § 6 lg 2 p 1 kohase eelhinnangu.** (Tallinna HK 3.11.22 otsus asjas nr 3-21-2624, p 17.4, jõustumata)

¹⁵ KeHJS muutmise seadus (RT I 2008, 34, 209) – eelnõu menetluse materjalid kättesaadavad veebiaadressilt <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/e545ef83-725f-75ea-9a62-7c04c212fd1b/Keskkonnam%C3%B5ju%20hindamise%20ja%20keskkonnajuhtimiss%C3%BCsteemi%20seaduse%20muutmise%20seadus>

Ringkonnakohus on asjas 3-20-605 halduskohtuga nõustunud ja leidnud, et Keskkonnaametil ei lasu kohustust anda KeHJS § 6 lg 2 p 1 kohast eelhinnangut selle kohta, kas kavandatavatel raietel on oluline keskkonnamõju, kuna KeHJS ei kohaldu sellisele metsamajandamisele. Täpsemalt leidis ka ringkonnakohus, et **kuna seadus metsateatise sõnaselgelt tegevusloana ei nimeta, siis ei tule metsateatiste registreerimisel hinnata nende keskkonnamõju KeHJS tähenduses**. Kohtu hinnangul on seadusandjal olnud selge tahe metsateatise tegevusloa mõiste alt välistada, sest aastal 2008 ei toetanud Riigikogu keskkonnakomisjon ettepanekut nimetada metsateatise tegevusloa definitsioonis. **Erandiks peab kohus raadamist enam kui 100 hektari suurusel metsamaal tulenevalt KeHJS § 6 lg 1 p 3.11**, mille kohaselt tuleb sellise tegevuse olulist keskkonnamõju eeldada, ning asjaolust, et metsaseadus ei kohusta raadamiseks muud luba taotlema. ([Tallinna RnK 09.02.2021 otsus nr 3-20-605](#), p 20)

Kohtuasjas 3-20-2652 on halduskohus analüüsinud määruse nr 224 kohaldatavat metsateatiste mõjuhindamise algatamise otsustamisel. Halduskohus on nõustunud kaebajatega, et **määrus nr 224 ei sätesta ammendavat loetelu juhtudest, mil keskkonnamõju tuleb hinnata. KeHJS-s (§ 6 lg 2) ja määruses nimetatud muud tegevused võivad põhimõtteliselt hõlmata ka metsateatise** (kui käsitada neid KeHJS-i eesmärgipärase tõlgendamise kaudu tegevuslubadena). ([Tallinna HK 16.06.21 otsus asjas nr 3-20-2652, p 20.4](#))

Asjas 3-21-2624 on halduskohus samuti jõudnud samale järeldusele, et 100 ha raadamise olulise keskkonnamõjuga tegevusena määratlemise tõttu KeHJS § 6 lg 1 punktis 31.1 ei saa välistada metsateatise käsitlemist tegevusloana KeHJS mõttes. Eeltoodut toetab halduskohtu hinnangul ka KeHJS § 7 p 4. Kohus leiab veel, et **metsateatise, mis puudutavad Natura 2000 alasid saab samuti käsitleda tegevusloana KeHJS mõttes** (viidates Tallinna Halduskohtu otsusele haldusasjas nr 3-21-1203 ja Tallinna Ringkonnakohtu 2008. a otsusele haldusasjas nr 3-07-2209). Küll aga leiab kohus arvestades seadusandja tahet jätta üldjuhul metsateatise tegevuslubade nimistust välja ja märkides sealjuures, et vastav teema vajaks põhjalikumalt analüüsi, et käesolevas asjas vaidlustatud metsateatise ei saa pidada tegevuslubadeks KeHJS mõttes. (Tallinna HK 3.11.22 otsus asjas nr 3-21-2624 (jõustumata), p 17.4)

Väärib märkimist, et metsateatise puudutavas kohtuasjades – 3-20-605, 3-20-2652 ja 3-21-2624 on halduskohtu lahendeid teinud erinevad kohtunikud ning märgatav on nende seisukohtade mõningane erinevus. Kokkuvõtvalt puudub kohtupraktikas selgelt põhistatud või üheselt väljakujunenud seisukoht metsateatise menetluses KMH algatamise kohustuse osas.

Mõnes kohtulahendis väljendatud seisukoht, nagu oleks metsateatis KeHJS § 7 tegevusloa mõiste alt välistatud (va üle 100 ha raadamiseks antava loa korral), on KÕIKi hinnangul küsitav. Esiteks on kohtud tuginenud väidetavale seadusandja tahtele metsateatise tegevusloa mõistest välistada. Ent kohtute viidatud KeHJS muutmise seaduse eelnõu menetlusdokumentidest ilmneb vaid see, et ei toetatud ettepanekut nimetada metsateatist otsesõnu tegevusloa definitsioonis, sest (ja see on ainus põhjendus), „*küsimus vajab põhjalikumalt analüüsi*“. KeHJS § 7 sõnastus ei võimalda metsateatist tegevuslubade loetelust välistada. Kui seadusandja oleks tõepoolest soovinud sellise välistuse teha, tulnuks see sõnaselgelt KeHJS-s kehtestada.

KeHJS § 7 p 4 seab tegevusloana käsitlemisele kaks kriteeriumi: 1) „lubav dokument tegevusele“ ja 2) „juhul, kui tegevusest võib lähtuda oluline keskkonnamõju“. KÕIKi hinnangul ei saa lähtuda metsateatise kvalifitseerimisel KeHJS § 7 p 4 loetletud „muu ...“ alla lähtuvalt plaanitava raie mõjust või mahust. Sellist erisust KeHJS § 7 p 4 ette ei näe. Ehkki KeHJS § 7 p 4 on sõnastatud „eeldatavalt olulise keskkonnamõjuga kavandatavat tegevust lubav käesolevas

paragrahvis nimetamata muu dokument“, ei tähenda see, et ennetavalt oleks mingit tüüpi metsateatise selle definitsiooni alt välistatud (õigusnormidest sellist välistust ei ilmne). KeHJS § 7 mõte ei ole juba ennetavalt mõjule hinnangu andmine (seda näitab mh ka asjaolu, et ehitusload ja koguni ehitise kasutusload on KeHJS § 7 p 1 kohaselt loetud tegevuslubadeks). Kas kavandataval tegevusel on oluline keskkonnamõju, selgub KMH algatamise kaalumise käigus.

Metsateatis vastab KeHJS § 7 p 4 tingimustele: 1) see on haldusakt, millega otsustatakse raie lubatavus¹⁶ ja 2) selle alusel tehtav raie võib kaasa tuua olulise keskkonnamõju. Kas tegevus võib konkreetsel juhtumil avaldada olulist keskkonnamõju, sõltub juhtumi asjaoludest, kuid ei ole alust arvata, et raie ei saaks kunagi tuua kaasa olulist keskkonnamõju – st mingitel asjaoludel ületada keskkonnataluvust, põhjustada pöördumatuid muutusi või seada ohtu inimese tervise ja heaolu, kultuuripärand või vara. KeHJS § 6 lg 1 p 31.1 sätestab üksnes, et 100 ja enama ha pindalaga raadamise puhul tuleb olulist keskkonnamõju eeldada, ilma et oleks vaja anda eelhindangut mõju olulisuse kohta. Samuti ei sätesta Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määrus nr 224 ammendavat loetelu tegevustest, millele tuleb läbi viia KMH eelhindamine – nii KeHJS-s kui ka määrukses nimetatakse lõpuks muud tegevust, mis võib kaasa tuua olulise keskkonnamõju.

Kindlasti on KMH algatamise kaalumise metsateatise menetluses kohustuslik juhul, kui raie võib mõjutada Natura ala. Vt selles osas analüüsi järgmist p.

3.2. Natura hindamise kohustus

Kohtupraktikas on leitud, et **juhul, kui ei ole välistatud kavandatava raie mõju Natura alale, tuleb eelhindamine ehk KMH algatamise kaalumise KeHJS kohaselt läbi viia**. Tallinna ringkonnakohus on asjas 3-21-1203 leidnud, et KeHJS-st tuleneva kohustusega tuleb KeA-l arvestada, kui ta otsustab selle üle, kas anda RMK-le raieluba Natura 2000 võrgustiku alal asuva metsa raiumiseks. Nõutava n-õ Natura 2000 eelhindamise ja/või hindamise menetluse korraldamata jätmine oli kohtu hinnangul õigusvastane. Automatiseeritud menetlusega piirdumine ei võimaldanud vaidlusalusel juhul tagada kohustuste täitmist, mis tulenevad riigile liidu ja riigisisestest õigusest, ning kohus luges KeA poolt metsateatise andmise õigusvastaseks. ([Tallinna RnK 31.05.2023 otsus asjas nr 3-21-1203, p 18 ja 21](#))

Käesoleva analüüsi koostamise hetkel (märts 2024) on menetluses kliimaministeeriumi poolt ette valmistatud eelnõu eraldiseisva Natura hindamise menetluse kehtestamiseks¹⁷, mis näeb hetkeseisuga ette ka metsateatiste menetluses Natura hindamise läbiviimise (eelhindangu andmise või asjakohase hindamise). Eelnõu kohaselt kehtestatakse metsateatistele küll erisus, et Natura hindamise teated tuleks avaldada üksnes metsaregistris (mitte Ametlikes Teadannetes nagu muude otsuste menetluses). Erisuse põhjusena tuuakse välja, et eelhindangute maht oleks väga suur (aastas registreeritakse ligi 7000 metsateatist Natura aladele) ja et metsaregistri näol on olemas toimiv ning avalikkusele kättesaadav infosüsteem, mis on leidnud laialdast kasutamist nii metsaomanike kui keskkonnaorganisatsioonide poolt; samuti võimaldaks selline lahendus Keskkonnaameti hinnangul siduda eelhindangu menetluses oleva metsateatisega, sest kavandatud raie asukohta saab kaardile kuvada ning läbi selle anda avalikkusele parema ülevaate kavandatud raie võimalike mõjude osas.

¹⁶ RKHKm 3-20-580, p 9

¹⁷ Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse, looduskaitse seaduse ja metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu, avalikustatud eelnõude infosüsteemis 22.12.2023: <https://eelvoud.valitsus.ee/main/mount/docList/39458955-d536-4890-aeab-b28ae30467fb>

Alates märtsist 2024 on Keskkonnaamet kujundamas ümber metsateatiste Natura hindamise praktikat. Kuna eelviidatud eelnõu ei ole veel seadusena jõustunud, kohaldatakse metsateatiste mõjuhindamisele KeHJS sätteid. KeHJS alusel on jäetud juba arvukate metsateatiste menetluses KMH algatamata.¹⁸

3.3. Kumulatiivse mõju hindamine

Üheks vaidlusküsimuseks on metsaalastes kohtuvaidlustes olnud kumulatiivse mõju hindamine. Metsateatistega lubatakse raiet üldjuhul piiratud alal ning ei ole teada, et halduspraktikas kaalutaks sama piirkonna raiete kumuleeruvat mõju, arvestades, et keskkonnamõju hindamist metsateatiste menetluses praktikas ei tehta.

Nagu eelpool on välja toodud, on alama astme kohtute praktikas üheks levinud seisukohaks, et metsateatis ei ole tegevusluba KeHJS tähenduses (va erandjuhud) ning seetõttu ei tule nende andmise menetluses kaaluda KMH algatamist. Tallinna halduskohus on asjas 3-20-605 asunud seisukohale, et **KeHJS kohase eelhinnangu andmise kohustuse puudumine ei tähenda siiski, et Keskkonnaamet ei peaks raiete lubamisel hindama nii kavandatavate, kui juba eelnevalt toimunud ja keskkonda juba mõjutanud raiete koosmõju**. Halduskohtu hinnangul on selline hindamine vajalik muuhulgas LKS § 55 lg-tes 6 ja 6¹ sätestatud keelu järgimise tagamiseks, samuti kaitsealuste liikide kaitse tagamiseks. Kohus asus seisukohale, et Keskkonnaametil tuleb ühes piirkonnas (kõnealusel juhul metsise elupaigas) kavandatavate raiete puhul hinnata kõigi kavandatavate raiemahtude mõju ka vahetus läheduses asuvatele püsielupaikadele, samuti vahetusse lähedusse jäävatele mängualadele (kui ajaline piirang kehtestatakse üksnes pesitsusperioodile) ja välistada ei saa, et arvesse tuleb võtta ka varasemalt teostatud raiete mahtu ning ulatust. **Kohus pidas õigeks kaebaja väidet, et ühe metsaeraldisega kavandatud raie ei pruugi kaasa tuua lindude häirimist nende pesitsusajal ja poegade üleskasvatamise ajal, kuid see võib toimuda siiski koosmõjus teistel eraldistel taotletud raietega.** ([Tallinna HK 07.09.2020 otsus asjas nr 3-20-605](#), p 48)

Asjas 3-20-605 jäid kõigi metsateatistega hõlmatud alad Mustjõe metsise püsielupaiga piiranguvööndisse metsise elupaika kanade sigimisalale ja mängudeaegsesse elupaika. Halduskohus leidis, et arvestades, et metsateatised on väljastatud paarikuiste vahedega ja kogumahuga 81,9 ha, ei saa välistada, et raiete koosmõju võib ohustada liigi ning isendi kaitse eesmärke nii püsielupaiga alal kui ka väljaspool. Ent kuigi vaidlustatud metsateatistest ei nähtunud põhjendusi raiete koosmõju kohta, luges halduskohus piisavaks Keskkonnaameti poolt kohtumenetluse käigus esitatud selgitused. ([Tallinna HK 07.09.2020 otsus asjas nr 3-20-605](#), p 49) Kohtumenetluse käigus esitatud põhjenduste piisavaks lugemise kohta vt analüüsi p 1.2.

Kohtuasjas 3-21-2074 on Tallinna ringkonnakohus esialgse õiguskaitse kohaldamist lahendades leidnud: Nagu kaebaja on õigesti märkinud, **on metsateatis diskretsiooniline haldusakt, mille andmisel on muu hulgas vajalik hinnata ka erinevaid huvisid, sh kumulatiivset (ka lähitulevikus võimalikku) mõju raie poolt vahetult mõjutatavatele aladele.** ([Tallinna RnK 9.11.21 määrus asjas nr 3-21-2074](#), p 13.)

Kumulatiivse mõju hindamise osas rohevõrgustikele on riigikohus võtnud seisukoha kohtuasjas 3-21-979. Keskkonnaamet väitis menetluses, et tegemist oli pigem väikese mahuga raietega, mis ei saanud seetõttu rohevõrgustiku läbilõikamist või selle tuumala funktsioonide kahjustamist põhjustada. Riigikohus leidis aga, et nii on jäänud tähelepanuta võimalikud kumulatiivsed mõjud. Raie tulemusena muutuvad keskkonnatingimused

¹⁸ Vt nt https://www.ametlikudteadaanded.ee/avalik/teadaanne?teate_number=2236312

raielankidel ja kaovad senised elupaigad. Ei kohalik omavalitsusüksus ega vastustaja pole üldjoonteski hinnanud, kas vastavat tüüpi kaduvaid elupaiku kompenseerivad piisavalt muud ümbritsevad alad. Metsaseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskirja järgi **hõlmab õigusaktide nõuetele vastavuse kontroll uuendus, harvendus- ning valikraie korral ka varasemate tegevuste koosmõju hindamist** (XI Riigikogu 327 SE, § 27). ([RKHKo 28.09.2023 asjas nr 3-21-979](#), p 24 ja 46)

Samas asjas võttis Riigikohus lisaks seisukoha, et **Keskkonnaamet ei pea üksikute metsateatiste registreerimisel hindama raiega kaasnevat kliimamõju**. Riigikohus leidis: *Üksik raie eraldi ei saa ilmselgelt kliimaeesmärkide saavutamist takistada. Raiete kumulatiivse kliimamõju hindamiseks puuduvad kehtivas õiguses kohased pidepunktid, nt mõõdikud, millises ulatuses võib teatud ajavahemikul kliimaeesmärke silmas pidades metsi raiuda, ning põhimõtted, kuidas niisuguseid kvoote jaotada metsateatiste esitajate vahel. Moratooriumi metsa raiumisele üldistest kliimaeesmärkidest ei tulene.* ([RKHKo 28.09.2023 asjas nr 3-21-979](#), p 27).

Lisa 1: Kasutatud kohtulahendite loetelu

Kohtulahendite seire on tehtud 10.01.24 seisuga, mistõttu ei ole üldjuhul kajastatud pärast seda kuupäeva tehtud või jõustunud lahendeid.

- 1) [Tallinna HK 20.01.2020 määrus asjas nr 3-20-56](#)
- 2) [Tallinna HK 07.09.2020 otsus asjas nr 3-20-605](#)
- 3) [Tallinna HK 07.09.2020 otsus asjas nr 3-20-245](#)
- 4) [Tallinna HK 22.10.2020 otsus asjas nr 3-20-1223](#)
- 5) [RKHKm 28.10.20, asjas nr 3-20-580](#)
- 6) [RKHKm 11.12.20 asjas nr 3-20-605](#)
- 7) [Tallinna HK 29.01.21 määrus asjas nr 3-21-203](#)
- 8) [Tallinna HK 29.01.21 määrus asjas nr 3-20-2386](#)
- 9) [Tallinna RnK 29.01.2021 otsus asjas nr 3-20-245](#)
- 10) [Tallinna HK 3.02.21 määrus asjas nr 3-20-2500](#)
- 11) [Tallinna RnK 09.02.2021 otsus nr 3-20-605](#)
- 12) [Tallinna RnK 4.03.21 määrus asjas nr 3-20-2386](#)
- 13) [Tallinna RnK 05.03.2021 otsus asjas nr 3-20-1223](#)
- 14) [Tallinna HK 18.03.2021 otsus asjas nr 3-20-1259](#)
- 15) [Tallinna RnK 29.04.21 määrus asjas nr 3-20-2652](#)
- 16) [Tallinna HK 07.06.2021 määrus asjas nr 3-20-2640](#)
- 17) [Tallinna HK 16.06.21 otsus asjas nr 3-20-2652](#)
- 18) [Tallinna RnK 14.07.21 määrus asjas nr 3-21-1187](#)
- 19) [Tallinna RnK 14.07.21 määrus asjas nr 3-21-734](#)
- 20) [Tallinna RnK 10.08.21 määrus asjas nr 3-21-1133](#)
- 21) [Tartu RnK 07.09.21 määrus asjas nr 3-21-1875](#)
- 22) Tallinna HK 22.10.21 määrus asjas nr 3-21-1203 (kohtulahendite andmebaasis puudub)
- 23) [Tallinna HK 02.11.21 otsus asjas nr 3-21-1133](#)
- 24) [Tallinna RnK 9.11.21 määrus asjas nr 3-21-2074](#)
- 25) [Tartu HK 11.11.21 määrus asjas nr 3-21-1875](#)
- 26) [Tallinna HK 22.11.21 otsus asjas nr 3-21-634](#)
- 27) [Tallinna RnK 10.12.21 määrus asjas nr 3-21-1203](#)
- 28) [Tallinna HK 16.02.22 otsus asjas nr 3-21-2853](#)
- 29) Tallinna HK 18.02.22 määrus asjas nr 3-22-124 (kohtulahendite andmebaasis puudub)
- 30) [Tallinna RnK 21.02.22 määrus asjas nr 3-22-160](#)
- 31) Tallinna HK 23.03.22 määrus asjas nr 3-22-124 (kohtulahendite andmebaasis puudub)
- 32) Tallinna HK 7.04.22 määrus asjas nr 3-21-2778 (kohtulahendite andmebaasis puudub)
- 33) [Tallinna HK 13.04.22 määrus asjas nr 3-22-790](#)
- 34) [Tallinna HK 14.04.22 määrus asjas nr 3-22-342](#)
- 35) [Tallinna HK 14.04.22 määrus asjas nr 3-22-346](#)
- 36) [Tallinna HK 14.04.22 määrus asjas nr 3-22-347](#)
- 37) [Tallinna HK 14.04.22 määrus asjas nr 3-22-351](#)
- 38) [Tallinna RnK 22.04.22 määrus asjas nr 3-22-744](#)
- 39) [Tallinna HK 22.04.22 otsus asjas nr 3-21-2990](#)
- 40) [Tallinna RnK 5.05.22 määrus asjas nr 3-22-647](#)
- 41) [Tallinna RnK 24.05.22 määrus asjas nr 3-22-348](#)

- 42) [Tallinna RnK 25.05.22 määrus asjas nr 3-22-350](#)
- 43) [Tallinna RnK 13.06.22 määrus asjas nr 3-22-410](#)
- 44) [Tallinna RnK 21.06.22 määrus asjas nr 3-22-716](#)
- 45) [Tallinna RnK 28.06.22 otsus asjas nr 3-20-2652](#)
- 46) [Tallinna RnK 13.07.22 määrus asjas nr 3-22-744](#)
- 47) [Tallinna RnK 13.07.22 määrus asjas nr 3-22-1220](#)
- 48) [Tallinna RnK 10.08.22 määrus asjas nr 3-22-1248](#)
- 49) [Tallinna HK 12.08.22 määrus asjas nr 3-22-389](#)
- 50) [Tallinna RnK 8.09.22 määrus asjas nr 3-22-1389](#)
- 51) [Tallinna RnK 16.09.22 otsus asjas nr 3-21-734](#)
- 52) [Tallinna HK 20.09.22 otsus asjas nr 3-22-344](#)
- 53) [Tallinna HK 20.09.22 otsus asjas nr 3-22-349](#)
- 54) [Tallinna HK 20.09.22 otsus asjas nr 3-22-160](#)
- 55) [Tallinna HK 29.09.22 määrus asjas nr 3-22-124](#)
- 56) [Tallinna HK 30.09.22 määrus asjas nr 3-22-391](#)
- 57) Tallinna HK 12.10.22 määrus asjas nr 3-22-124 (kohtulahendite andmebaasis puudub)
- 58) Tallinna HK 19.10.22 määrus asjas nr 3-22-368 (kohtulahendite andmebaasis puudub)
- 59) [Tallinna HK 21.10.22 määrus asjas nr 3-22-364](#)
- 60) Tallinna HK 25.10.22 määrus asjas nr 3-22-206 (kohtulahendite andmebaasis puudub)
- 61) Tallinna HK 27.10.22 määrus asjas nr 3-22-369 (kohtulahendite andmebaasis puudub)
- 62) Tallinna HK 31.10.22 määrus asjas nr 3-22-370 (kohtulahendite andmebaasis puudub)
- 63) Tallinna HK 03.11.22 otsus asjas nr 3-21-2624 (jõustumata)
- 64) Tallinna HK 10.11.22 määrus asjas nr 3-22-364 (kohtulahendite andmebaasis puudub)
- 65) [Tallinna RnK 18.11.22 otsus asjas nr 3-21-634](#)
- 66) Tallinna HK 24.11.22 otsus asjas nr 3-21-2778 (jõustumata)
- 67) [Tallinna HK 30.11.22 otsus asjas nr 3-22-358](#)
- 68) [Tallinna HK 30.11.22 otsus asjas nr 3-22-368](#)
- 69) [Tallinna HK 6.12.22 otsus asjas nr 3-22-206](#)
- 70) [RKHKm 9.12.22 asjas nr 3-22-348](#)
- 71) [RKHKm 9.12.22 asjas nr 3-22-350](#)
- 72) [Tallinna HK 12.12.22 otsus asjas nr 3-22-370](#)
- 73) [Tallinna HK 16.12.22 otsus asjas nr 3-22-369](#)
- 74) [Tallinna RnK 22.12.22 otsus asjas nr 3-20-1259](#)
- 75) [Tallinna RnK 30.12.22 määrus asjas nr 3-21-1813](#)
- 76) [Tallinna HK 6.01.23 määrus asjas nr 3-22-384](#)
- 77) [Tallinna HK 06.01.23 määrus asjas nr 3-22-395](#)
- 78) [Tallinna HK 30.01.23 otsus asjas nr 3-21-2885](#)
- 79) Tallinna HK 01.02.23 otsus asjas nr 3-22-162 (jõustumata)
- 80) [Tallinna HK 02.02.23 määrus asjas nr 3-21-2942](#)
- 81) Tallinna RnK 3.02.23 määrus asjas nr 3-22-2624 (jõustumata)
- 82) [Tallinna HK 8.02.23 määrus asjas nr 3-22-44](#)
- 83) [Tallinna HK 20.02.23 määrus asjas nr 3-22-223](#)
- 84) Tallinna HK 22.02.23 määrus asjas nr 3-22-348 (kohtulahendite andmebaasis puudub)
- 85) [Tallinna HK 23.02.23 otsus asjas nr 3-22-1420](#)
- 86) [Tallinna HK 02.03.23 otsus asjas nr 3-22-1844](#)
- 87) [Tallinna HK 06.04.23 otsus asjas nr 3-22-348 \(jõustumata\)](#)
- 88) [Tallinna HK 6.04.23 otsus asjas nr 3-22-350 \(jõustumata\)](#)
- 89) [Tallinna HK 14.04.22 määrus asjas nr 3-22-343](#)
- 90) [Tallinna RnK 18.04.23 määrus asjas nr 3-22-124](#)
- 91) [Tallinna RnK 25.04.23 määrus asjas nr 3-22-395](#)

- 92) Tallinna RnK 16.05.23 määrus asjas nr 3-22-370
- 93) Tallinna RnK 31.05.23 otsus asjas nr 3-21-1203
- 94) Tallinna RnK 22.06.23 määrus asjas nr 3-22-391
- 95) Tallinna RnK 04.07.23 määrus asjas nr 3-22-44
- 96) Tallinna RnK 04.07.23 määrus asjas nr 3-22-384
- 97) Tallinna RnK 07.07.23 määrus asjas nr 3-22-790
- 98) Tallinna RnK 17.07.23 määrus asjas nr 3-23-522
- 99) Tallinna HK 01.08.23 määrus asjas nr 3-23-1680
- 100) RKHKo 28.09.23 asjas nr 3-21-979
- 101) Tallinna RnK 08.11.23 otsus asjas nr 3-22-117
- 102) Tallinna HK 09.11.23 otsus asjas nr 3-21-1813 (jõustumata)
- 103) RKHKm 21.11.23 asjas nr 3-21-1203
- 104) Tallinna RnK 29.11.23 otsus asjas nr 3-22-368
- 105) RKHKo 04.12.2023 asjas nr 3-21-552
- 106) Tallinna RnK 15.02.24 otsus asjas nr 3-21-2778
- 107) RKHKo 14.03.24 asjas nr 3-20-1657